

589/1992 Sb. Zákon

České národní rady
ze dne 20. listopadu 1992

O pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

Vyhlášeno dne 17. prosince 1992, datum poslední novelizace 1. července 2025

Česká národní rada se usnesla na tomto zákoně:

§ 1

(1) Tento zákon upravuje pojistné na sociální zabezpečení, které zahrnuje pojistné na důchodové pojištění a pojistné na nemocenské pojištění, a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „pojistné“).

(2) Tento zákon se použije na právní vztahy, které nejsou upraveny přímo použitelným předpisem Evropské unie v oblasti pojistného⁷⁶).

§ 2

Pojistné je příjmem státního rozpočtu. Příjmem státního rozpočtu jsou též penále (§ 20), přírážka k pojistnému na sociální zabezpečení (§ 21) a pokuty (§ 25c a 25d) ukládané podle tohoto zákona. Pojistné na důchodové pojištění se vede na samostatném účtu státního rozpočtu a v zákonu o státním rozpočtu se uvádí jako samostatná položka příjmů státního rozpočtu.

§ 3

Poplatníci pojistného

(1) Pojistné jsou povinni v rozsahu a za podmínek stanovených v odstavcích 2 a 3 platit tyto poplatníci:

a) zaměstnavatelé, jimiž se pro účely tohoto zákona rozumějí právnické nebo fyzické osoby, které zaměstnávají alespoň jednoho zaměstnance, organizační složky státu, v nichž jsou zařazeni zaměstnanci v pracovním poměru nebo činní na základě dohody o pracovní činnosti nebo dohody o provedení práce, a služební úřady, v nichž jsou státní zaměstnanci zařazeni k výkonu státní služby¹),

b) zaměstnanci, jimiž se pro účely tohoto zákona rozumějí

1. zaměstnanci v pracovním poměru; za zaměstnance v pracovním poměru se pro účely tohoto zákona považuje též osoba činná v poměru, který má obsah pracovního poměru, avšak pracovní poměr nevznikl, neboť nebyly splněny všechny podmínky stanovené pracovněprávními předpisy pro jeho vznik,
2. zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti a zaměstnanci činní na základě dohody o provedení práce,
3. členové družstva, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro družstvo práci,
4. fyzické osoby, které jsou podle zvláštního zákona jmenovány nebo voleny do funkce vedoucího správního úřadu nebo do funkce statutárního orgánu právnické osoby zřízené zvláštním zákonem, popřípadě do funkce zástupce tohoto vedoucího nebo statutárního orgánu, pokud je tímto vedoucím nebo statutárním orgánem pouze jediná osoba, a jmenováním nebo volbou těmito osobám nevznikl pracovní nebo služební poměr, a fyzické osoby, které podle zvláštního zákona vykonávají veřejnou funkci mimo pracovní nebo služební poměr, pokud se na jejich pracovní vztah vztahuje ve stanoveném rozsahu zákoník práce a nejsou uvedeny v bodech 5 až 8 a 18,
5. soudci,
6. poslanci Poslanecké sněmovny a senátoři Senátu Parlamentu,
7. členové zastupitelstev územních samosprávních celků a zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a hlavního města Prahy zvolení do funkcí, jež zastupitelstvo určilo jako funkce, pro které budou členové zastupitelstva uvolněni,
8. členové vlády, prezident, viceprezident a členové Nejvyššího kontrolního úřadu, členové Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, členové Rady Energetického regulačního úřadu, členové Rady Ústavu pro studium totalitních režimů, členové Rady Českého telekomunikačního úřadu, finanční arbitr, zástupce finančního arbitra a veřejný ochránce práv, ochránce práv dětí a jejich zástupce,
9. dobrovolní pracovníci pečovatelské služby,
10. osoby pečující o dítě a osoby, které jsou vedeny v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu, je-li těmto osobám vyplácena odměna pěstouna podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí^{1c}),
11. osoby ve výkonu trestu odnětí svobody zařazené do práce a osoby ve výkonu zabezpečovací detence zařazené do práce,
12. státní zaměstnanci podle zákona o státní službě,
13. pracovníci v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů,
14. společníci a jednatelé společnosti s ručením omezeným a komanditisté komanditní společnosti, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro ni práci, a ředitelé obecně prospěšné společnosti, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro ni práci,
15. prokuristé,

16. členové kolektivních orgánů právnické osoby, kteří nejsou uvedeni v bodech 1 až 3, 5 až 8, 13, 18 a 19,
17. likvidátoři,
18. vedoucí organizačních složek právnické osoby uvedených v § 23b odst. 2 věty druhé, jejichž místo výkonu práce je trvale v České republice,
19. osoby pověřené obchodním vedením na základě smluvního zastoupení,
20. fyzické osoby neuvedené v bodech 1 až 19, s výjimkou členů zastupitelstev územních samosprávných celků : zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a hlavního města Prahy zvolených do funkcí, jež zastupitelstvo neurčilo jako funkce, pro které budou členové zastupitelstva uvolněni,

v době zaměstnání podle zákona upravujícího nemocenské pojištění, pokud jim v souvislosti se zaměstnáním plynou nebo by mohly plynout příjmy ze závislé činnosti, které jsou nebo by byly, pokud by podléhaly zdanění v České republice, předmětem daně z příjmu podle zákona upravujícího daně z příjmů a nejsou od této daně osvobozeny.

(2) Zaměstnavatelé jsou poplatníky pojistného na nemocenské pojištění, pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, pokud zaměstnávají zaměstnance uvedené v odstavci 3.

(3) Zaměstnanci jsou poplatníky pojistného na nemocenské pojištění a pojistného na důchodové pojištění, jde-li o zaměstnance, kteří jsou účastni nemocenského pojištění podle předpisů o nemocenském pojištění^{1e)}; za tohoto zaměstnance se považuje též fyzická osoba, které po skončení zaměstnání zakládajícího účast na nemocenském pojištění byly zúčtovány příjmy z tohoto zaměstnání, které jsou započitatelné do vyměřovacího základu.

(4) Osoby samostatně výdělečně činné jsou povinny platit pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pokud jsou účastny důchodového pojištění podle předpisů o důchodovém pojištění,²⁾ a za podmínek stanovených tímto zákonem též zálohy na pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti; osoby samostatně výdělečně činné jsou povinny platit pojistné na nemocenské pojištění, pokud jsou účastny nemocenského pojištění podle předpisů o nemocenském pojištění. Kdo se považuje za osobu samostatně výdělečně činnou a kdy se samostatná výdělečná činnost považuje za hlavní samostatnou výdělečnou činnost a za vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, stanoví zákon o důchodovém pojištění.⁵²⁾

(5) Osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění⁵³⁾ jsou za dobu dobrovolné účasti na důchodovém pojištění povinny platit pojistné na důchodové pojištění.

(6) Zahraniční zaměstnanci jsou za dobu dobrovolné účasti na nemocenském pojištění povinni platit pojistné na nemocenské pojištění. Zahraničním zaměstnancem se pro účely tohoto zákona rozumí zaměstnanec zaměstnavatele, jehož sídlo je na území státu, s nímž Česká republika neuzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení, je-li činný v České republice ve prospěch tohoto zaměstnavatele.

Pojistné

Výše pojistného se stanoví procentní sazbou z vyměřovacího základu zjištěného za rozhodné období.

Vyměřovací základ

§ 5

(1) Vyměřovacím základem zaměstnance je úhrn příjmů, s výjimkou náhrad výdajů poskytovaných procentem z platové základny představitelům státní moci a některých státních orgánů a soudců⁷⁴), které jsou nebo by byly, pokud by podléhaly zdanění v České republice, předmětem daně z příjmů fyzických osob podle zákona o daních z příjmů³) a nejsou od této daně osvobozeny a které mu zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním, které zakládá účast na nemocenském pojištění. Zúčtovaným příjmem se pro účely věty první rozumí plnění, které bylo v peněžní nebo nepeněžní formě nebo formou výhody poskytnuto zaměstnavatelem zaměstnanci nebo předáno v jeho prospěch, popřípadě připsáno k jeho dobru anebo spočívá v jiné formě plnění prováděné zaměstnavatelem za zaměstnance.

(2) Do vyměřovacího základu zaměstnance se z příjmů uvedených v odstavci 1 nezahrnují tyto příjmy:

- a) náhrada škody podle zákoníku práce a právních předpisů upravujících služební poměry,
- b) odstupné a další odstupné, odchodné a odbytné, na která vznikl nárok podle zvláštních právních předpisů, a odměna při skončení funkčního období, na kterou vznikl nárok podle zvláštních právních předpisů,
- c) věnostní přídavek horníků⁵),
- d) plnění, které bylo poskytnuto poživateli starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně po uplynutí jednoho roku ode dne skončení zaměstnání,
- e) jednorázová sociální výpomoc poskytnutá zaměstnanci k překlenutí jeho mimořádně obtížných poměrů vzniklých v důsledku živelní pohromy, požáru, ekologické nebo průmyslové havárie nebo jiné mimořádně závažné události.

(3) Mzdové nároky zaměstnanců vyplacené Úřadem práce České republiky - krajskou pobočkou, popřípadě pobočkou pro hlavní město Prahu (dále jen „krajská pobočka Úřadu práce“) podle zákona o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů se považují za příjmy zúčtované zaměstnavatelem zaměstnanci, a to v rozsahu, ve kterém je zaměstnavatel zaměstnancům nezúčtoval.

(4) Ustanovení odstavce 2 platí přiměřeně i pro určení vyměřovacího základu pracovníka v pracovním poměru uzavřeném podle cizích právních předpisů. Je-li zaměstnanec považován podle zákona o nemocenském pojištění za smluvního zaměstnance¹⁰⁹), je jeho vyměřovacím základem příjem zúčtovaný mu smluvním zaměstnavatelem (§ 23b odst. 2); je-li smluvnímu zaměstnanci vyplácen příjem prostřednictvím jeho zaměstnavatele, jehož sídlo je na území státu, s nímž Česká republika neuzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení, považuje se za vyměřovací základ smluvního zaměstnance jeho příjem uhrazený smluvním zaměstnavatelem zahraničnímu zaměstnavateli, který se v případě, že v úhradách smluvního zaměstnavatele zahraničnímu zaměstnavateli je

obsažena i částka za zprostředkování práce smluvního zaměstnance, snižuje nejvýše o 40 %.

(5) Je-li zaměstnanci vyplácen příjem v cizí měně, přepočte se na českou měnu kurzem devizového trhu stanoveným Českou národní bankou, který platí k poslednímu dni kalendářního měsíce, za který se pojistné odvádí. Pro přepočet měn, u nichž Česká národní banka nevyhlašuje tento kurz, se použije kurz této měny obvykle používaný bankami v České republice ke dni uvedenému ve větě první; tyto banky jsou povinny na žádost zaměstnavatele a územní správy sociálního zabezpečení tento kurz sdělit. Kurz, který zaměstnavatel použil podle věty první a druhé, je povinen vést ve svých záznamech pro stanovení a odvod pojistného.

(6) Do vyměřovacího základu zaměstnance, kterému podle zákoníku práce nepřísluší náhrada mzdy nebo platu za dovolenou v rozsahu, ve kterém mu tato náhrada přísluší podle právních předpisů členského státu Evropské unie, do něhož byl zaměstnanec vyslán⁷⁸⁾, se zahrnuje náhrada mzdy nebo platu za dovolenou ve výši, v jaké by příslušela tato náhrada za dovolenou podle zákoníku práce, i když nebyla zaměstnavatelem zúčtována; je-li náhrada mzdy nebo platu za dovolenou příslušející podle právních předpisů členského státu vyšší než tato náhrada, která by příslušela podle zákoníku práce, zahrnuje se do vyměřovacího základu zaměstnance též rozdíl mezi těmito náhradami, a to v tom kalendářním měsíci, v němž byla výše tohoto rozdílu zjištěna.

(7) Plnění podle odstavce 1 věty druhé, které bylo zaměstnavatelem zaměstnanci připsáno k dobru v případě nabytí podílu v obchodní korporaci, která je jeho zaměstnavatelem nebo která je ve vztahu k tomuto zaměstnavateli mateřskou nebo dceřinou společností nebo kapitálově spojenou osobou podle zákona o daních z příjmů, nebo opce na nabytí tohoto podílu, se považuje za zúčtovaný příjem v tom kalendářním měsíci, v němž se považuje za zúčtovaný příjem podle § 6 odst. 14 a 17 zákona o daních z příjmů; byl-li zaměstnavatelem tento příjem snížen podle § 6 odst. 15 zákona o daních z příjmů, považuje se za zúčtovaný příjem tento snížený příjem.

§ 5a

(1) Vyměřovacím základem zaměstnavatele je

- a) částka odpovídající úhrnu vyměřovacích základů jeho zaměstnanců uvedených v § 3 odst. 3, kteří nevykonávají činnost v rizikovém zaměstnání podle § 37d odst. 2 zákona o důchodovém pojištění (dále jen „rizikové zaměstnání“) nebo činnost člena výjezdové skupiny zdravotnické záchranné služby, operátora zdravotnického operačního střediska a pomocného operačního střediska zdravotnické záchranné služby a záchranáře horské služby (dále jen „zdravotnický záchranář“) nebo člena jednotky hasičského záchranného sboru podniku,
- b) částka odpovídající úhrnu vyměřovacích základů jeho zaměstnanců uvedených v § 3 odst. 3, kteří vykonávají činnost zdravotnického záchranáře nebo člena jednotky hasičského záchranného sboru podniku,
- c) částka odpovídající úhrnu vyměřovacích základů jeho zaměstnanců uvedených v § 3 odst. 3, kteří vykonávají činnost v rizikovém zaměstnání.

(2) Vykonává-li zaměstnanec v kalendářním měsíci v témže zaměstnání vedle činnosti v rizikovém zaměstnání nebo činnosti zdravotnického záchranáře nebo člena jednotky hasičského záchranného sboru podniku též jiné činnosti, rozdělí se vyměřovací základ tohoto zaměstnance pro účely odstavce 1 podle počtu odpracovaných hodin v kalendářním měsíci na poměrnou část odpovídající odpracovaným hodinám, v nichž vykonával činnost v rizikovém zaměstnání nebo činnost zdravotnického záchranáře nebo člena jednotky hasičského záchranného sboru podniku, a

na poměrnou část odpovídající odpracovaným hodinám, v nichž vykonával jiné činnosti. Nemá-li tento zaměstnanec v kalendářním měsíci žádnou odpracovanou hodinu, rozdělí se jeho vyměřovací základ za tento kalendářní měsíc na poměrné části způsobem podle věty první podle počtu odpracovaných hodin v nejbližším předcházejícím kalendářním měsíci. Poměrná část vyměřovacího základu tohoto zaměstnance se pro účely odstavce 1 písm. a) zaokrouhluje na celé koruny směrem dolů a pro účely odstavce 1 písm. b) a c) se zaokrouhluje na celé koruny směrem nahoru.

§ 5b

(1) Vyměřovacím základem osoby samostatně výdělečně činné pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je částka určená touto osobou, která činí nejméně 50 % daňového základu před rokem 2024 a od roku 2024 55 % daňového základu; daňovým základem se pro účely tohoto zákona rozumí dílčí základ daně z příjmů ze samostatné činnosti podle zákona o daních z příjmů, které jsou nebo by byly, pokud by podléhaly zdanění v České republice, předmětem daně z příjmů fyzických osob. Vykonávala-li osoba samostatně výdělečně činná v kalendářním roce hlavní samostatnou výdělečnou činnost i vedlejší samostatnou výdělečnou činnost a za dobu, po kterou vykonávala vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, není účastna důchodového pojištění, považuje se za daňový základ poměrná část daňového základu; tato část se určí tak, že se daňový základ vydělí počtem kalendářních měsíců, v nichž byla aspoň po část měsíce vykonávána samostatná výdělečná činnost, a výsledná částka se vynásobí počtem kalendářních měsíců, v nichž byla aspoň po část měsíce vykonávána hlavní samostatná výdělečná činnost. Za výkon samostatné výdělečné činnosti a hlavní samostatné výdělečné činnosti se pro účely věty druhé nepovažuje kalendářní měsíc, v němž po celý měsíc osoba samostatně výdělečně činná měla nárok na výplatu nemocenského, peněžité pomoci v mateřství nebo dlouhodobého ošetrovného z nemocenského pojištění osob samostatně výdělečně činných; kalendářním měsícem se pro účely části věty před středníkem rozumí i jeho část, po kterou osoba samostatně výdělečně činná vykonávala samostatnou výdělečnou činnost, pokud výkon této činnosti netrval po celý kalendářní měsíc.

(2) Vyměřovací základ osoby samostatně výdělečně činné pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti činí nejméně, vykonávala-li osoba samostatně výdělečně činná v kalendářním roce

a) jen hlavní samostatnou výdělečnou činnost, součin nejnižšího měsíčního vyměřovacího základu stanoveného podle § 14 odst. 5 věty první nebo druhé a platného pro kalendářní rok, za který se stanoví vyměřovací základ, a počtu kalendářních měsíců tohoto kalendářního roku, v nichž byla hlavní samostatná výdělečná činnost vykonávána aspoň po část kalendářního měsíce. Do tohoto počtu kalendářních měsíců se nezahrnují kalendářní měsíce, v nichž po celý kalendářní měsíc osoba samostatně výdělečně činná vykonávající hlavní samostatnou výdělečnou činnost měla nárok na výplatu nemocenského, peněžité pomoci v mateřství nebo dlouhodobého ošetrovného z nemocenského pojištění osob samostatně výdělečně činných; kalendářním měsícem se pro účely části věty před středníkem rozumí i jeho část, po kterou osoba samostatně výdělečně činná vykonávala hlavní samostatnou výdělečnou činnost, pokud výkon této činnosti netrval po celý kalendářní měsíc,

b) jen vedlejší samostatnou výdělečnou činnost a za dobu výkonu této činnosti je účastna důchodového pojištění, součin nejnižšího měsíčního vyměřovacího základu stanoveného podle § 14 odst. 5 věty třetí a platného pro kalendářní rok, za který se stanoví vyměřovací základ, a počtu kalendářních měsíců tohoto kalendářního roku, v nichž byla vedlejší samostatná výdělečná činnost vykonávána aspoň po část kalendářního měsíce. Do tohoto počtu kalendářních měsíců se nezahrnují kalendářní měsíce, v nichž po celý kalendářní měsíc osoba samostatně

výdělečně činná vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost měla nárok na výplatu nemocenského, peněžitě pomoci v mateřství nebo dlouhodobého ošetrového z nemocenského pojištění osob samostatně výdělečně činných; kalendářním měsícem se pro účely části věty před středníkem rozumí i jeho část, po kterou osoba samostatně výdělečně činná vykonávala vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, pokud výkon této činnosti netrval po celý kalendářní měsíc. U poživitele starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně se pro účely tohoto zákona dobou, po kterou tento poživatel měl nárok na výplatu nemocenského z nemocenského pojištění osob samostatně výdělečně činných, rozumí též doba dočasné pracovní neschopnosti po uplynutí podpůrné doby pro poskytování nemocenského stanovené předpisy nemocenského pojištění,

c) hlavní samostatnou výdělečnou činnost i vedlejší samostatnou výdělečnou činnost a za dobu výkonu vedlejší samostatné výdělečné činnosti je účastna důchodového pojištění, součet dílčího vyměřovacího základu z hlavní samostatné výdělečné činnosti a dílčího vyměřovacího základu z vedlejší samostatné výdělečné činnosti nebo součet dílčího vyměřovacího základu z hlavní samostatné výdělečné činnosti a poměrné části vyměřovacího základu z příjmu z vedlejší samostatné výdělečné činnosti; přitom za nejnižší vyměřovací základ se považuje vyšší z těchto součtů. Dílčí vyměřovací základ z hlavní samostatné výdělečné činnosti se zjistí jako součin nejnižšího měsíčního vyměřovacího základu stanoveného podle § 14 odst. 5 věty první nebo druhé a počtu kalendářních měsíců, v nichž aspoň po část měsíce byla vykonávána hlavní samostatná výdělečná činnost; do tohoto počtu kalendářních měsíců se nezahrnují kalendářní měsíce uvedené v písmenu a) větě druhé. Dílčí vyměřovací základ z vedlejší samostatné výdělečné činnosti se zjistí jako součin nejnižšího měsíčního vyměřovacího základu stanoveného podle § 14 odst. 5 věty třetí a počtu kalendářních měsíců, v nichž aspoň po část měsíce byla vykonávána vedlejší samostatná výdělečná činnost; do tohoto počtu kalendářních měsíců se nezahrnují kalendářní měsíce uvedené v písmenu b) větě druhé a třetí. Poměrná část vyměřovacího základu z příjmu z vedlejší samostatné výdělečné činnosti se určí procentní sazbou uvedenou v odstavci 1 věty první tak, že se daňový základ dosažený v kalendářním roce vydělí počtem kalendářních měsíců, v nichž byla aspoň po část měsíce vykonávána samostatná výdělečná činnost, a výsledná částka se vynásobí počtem kalendářních měsíců, v nichž byla aspoň po část měsíce vykonávána vedlejší samostatná výdělečná činnost; ustanovení odstavce 1 věty třetí platí zde obdobně.

(3) Vyměřovací základ osoby samostatně výdělečně činné, jejíž daň z příjmů je rovna paušální dani, činí součin měsíčního vyměřovacího základu pro pásmo paušálního režimu, podle kterého je určena paušální daň, stanoveného podle § 14 odst. 3 platného pro kalendářní rok, za který se stanoví vyměřovací základ, a počtu kalendářních měsíců tohoto kalendářního roku, v nichž byla osoba samostatně výdělečně činná poplatníkem v paušálním režimu.

(4) Vyměřovacím základem osoby samostatně výdělečně činné pro pojistné na nemocenské pojištění je měsíční základ, jehož výši určuje osoba samostatně výdělečně činná. Měsíční základ však nemůže být nižší než dvojnásobek částky rozhodné podle předpisů o nemocenském pojištění pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění^{58a}). Maximální měsíční základ však nemůže být vyšší než částka rovnající se průměru, který z vyměřovacího základu určeného nebo vypočteného podle § 5b odst. 1 za kalendářní rok na naposledy podaném přehledu podle § 15 připadá na jeden kalendářní měsíc, v němž aspoň po část tohoto měsíce byla vykonávána samostatná výdělečná činnost; věta druhá platí i zde. Maximální měsíční základ stanovený podle věty třetí platí od měsíce následujícího po měsíci, ve kterém byl podán přehled podle § 15 odst. 1 za předchozí kalendářní rok, do měsíce v následujícím kalendářním roce, v němž byl nebo měl být podán tento přehled; pokud je podle tohoto přehledu podaného v

následujícím kalendářním roce maximální měsíční základ vyšší než dosavadní maximální měsíční základ, platí maximální měsíční základ podle tohoto přehledu již od měsíce, v němž byl podán tento přehled. Pokud byl přehled podle § 15 odst. 1 podán opožděně, stanoví se měsíční základ za měsíc, který následuje po měsíci, v němž měl být tento přehled podán, do měsíce, v němž byl tento přehled podán, ve výši dvojnásobku částky rozhodné podle předpisů o nemocenském pojištění pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění. K přehledu podle § 15 podanému za kalendářní rok před více než 3 roky před kalendářním rokem, v němž se pojistné na nemocenské pojištění platí, se nepřihlíží. Nelze-li maximální měsíční základ stanovit podle věty třetí, činí maximální měsíční základ polovinu průměrné mzdy za kalendářní měsíce kalendářního roku, v němž osoba samostatně výdělečně činná zahájila výkon samostatné výdělečné činnosti, a v následujícím kalendářním roce za kalendářní měsíce končící kalendářním měsícem, v němž byl nebo měl být podán přehled podle § 15 odst. 1. Při doplacení pojistného na nemocenské pojištění podle § 14c odst. 5 se pojistné na nemocenské pojištění stanoví z měsíčního základu určeného ve výši dvojnásobku částky rozhodné podle předpisů o nemocenském pojištění pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění. Pokud v kalendářním roce, v němž osoba samostatně výdělečně činná zahájila samostatnou výdělečnou činnost, ji nevykonávala aspoň ve 4 kalendářních měsících, určuje si v následujícím kalendářním roce měsíční základ tak, jako by v tomto roce samostatnou výdělečnou činnost zahájila; takto se postupuje ještě v kalendářním roce následujícím po kalendářním roce uvedeném v části věty před středníkem, a to až do kalendářního měsíce, v němž osoba samostatně výdělečně činná podala nebo měla podat přehled podle § 15 odst. 1. Měsíční základ osoby samostatně výdělečně činné, která je poplatníkem v paušálním režimu, nemůže být nižší než dvojnásobek částky rozhodné podle předpisů o nemocenském pojištění pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění a vyšší než měsíční vyměřovací základ osoby samostatně výdělečně činné, která je poplatníkem ve zvoleném pásmu paušálního režimu.

§ 5c

(1) Vyměřovacím základem osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění pro pojistné na důchodové pojištění je částka, kterou si určí, nejméně však částka ve výši jedné čtvrtiny průměrné mzdy platné v kalendářním roce, ve kterém se pojistné na důchodové pojištění platí.

(2) Vyměřovacím základem zahraničního zaměstnance pro pojistné na nemocenské pojištění je částka, kterou si určí. Tato částka však nemůže být nižší než dvojnásobek částky rozhodné podle předpisů o nemocenském pojištění pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění a vyšší než částka, kterou si zahraniční zaměstnanec jako osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění určil podle odstavce 1.

§ 5d

Vyměřovací základy podle § 5 až 5c se zaokrouhlují na celé koruny směrem nahoru.

§ 6

Rozhodné období

(1) Rozhodným obdobím, z něhož se zjišťuje vyměřovací základ, je kalendářní měsíc, za který se pojistné platí, pokud se dále nestanoví jinak.

(2) U osoby samostatně výdělečně činné je rozhodným obdobím, z něhož se zjišťuje vyměřovací základ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, kalendářní rok, za který se toto pojistné a příspěvek platí.

§ 7

Sazby pojistného

(1) Sazby pojistného činí

a) u zaměstnavatele 24,8 % z vyměřovacího základu stanoveného podle § 5a odst. 1 písm. a), z toho 2,1 % na nemocenské pojištění, 21,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti,

b) u zaměstnavatele

1. v roce 2023 26,8 % z vyměřovacího základu stanoveného podle § 5a odst. 1 písm. b), z toho 2,1 % na nemocenské pojištění, 23,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti,

2. v roce 2024 27,8 % z vyměřovacího základu stanoveného podle § 5a odst. 1 písm. b), z toho 2,1 % na nemocenské pojištění, 24,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti,

3. v roce 2025 28,8 % z vyměřovacího základu stanoveného podle § 5a odst. 1 písm. b), z toho 2,1 % na nemocenské pojištění, 25,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti,

4. počínaje rokem 2026 29,8 % z vyměřovacího základu stanoveného podle § 5a odst. 1 písm. b), z toho 2,1 % na nemocenské pojištění, 26,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti,

c) u zaměstnavatele

1. v roce 2025 26,8 % z vyměřovacího základu stanoveného podle § 5a odst. 1 písm. c), z toho 2,1 % na nemocenské pojištění, 23,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti,

2. v roce 2026 27,8 % z vyměřovacího základu stanoveného podle § 5a odst. 1 písm. c), z toho 2,1 % na nemocenské pojištění, 24,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti,

3. v roce 2027 28,8 % z vyměřovacího základu stanoveného podle § 5a odst. 1 písm. c), z toho 2,1 % na nemocenské pojištění, 25,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti,

4. počínaje rokem 2028 29,8 % z vyměřovacího základu stanoveného podle § 5a odst. 1 písm. c), z toho 2,1 % na nemocenské pojištění, 26,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti,

d) u zaměstnance 7,1 % z vyměřovacího základu, z toho 0,6 % na nemocenské pojištění a 6,5 % na důchodové pojištění,

e) u osoby samostatně výdělečně činné

1. 29,2 % z vyměřovacího základu stanoveného podle § 5b odst. 1 až 3, z toho 28 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti, jde-li o osobu samostatně výdělečně činnou účastnou důchodového

pojištění,

2. 2,7 % z vyměřovacího základu stanoveného podle § 5b odst. 4, jde-li o osobu samostatně výdělečně činnou účastnou nemocenského pojištění,

f) u osoby dobrovolně účastné na důchodovém pojištění 28 % z vyměřovacího základu,

g) u zahraničního zaměstnance 2,7 % z vyměřovacího základu.

(2) Pro stanovení pojistného na důchodové pojištění, které platí osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění za období předcházející kalendářnímu roku, ve kterém toto pojistné platí, se použije sazba pojistného platná k 1. lednu kalendářního roku, ve kterém se pojistné na důchodové pojištění platí.

(3) Pojistné se zaokrouhuje na celé koruny směrem nahoru.

Sleva na pojistném zaměstnavatele za zaměstnance

§ 7a

(1) Zaměstnavatel má nárok na slevu na pojistném za kalendářní měsíc za zaměstnance v pracovním nebo služebním poměru, který

a) dosáhl alespoň 55 let,

b) pečuje o dítě mladší 10 let, jehož je rodičem, nebo které má v péči nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu; za rozhodnutí příslušného orgánu se považuje rozhodnutí uvedené v § 7 odst. 10 zákona o státní sociální podpoře,

c) pečuje o osobu blízkou mladší 10 let, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni I (lehká závislost), nebo o osobu blízkou, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost); osoba blízká se posuzuje podle § 24 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění,

d) se zároveň připravuje na budoucí povolání studiem a je mladší 26 let; studium se posuzuje podle § 21 odst. 1 písm. a), § 22 a 23 zákona o důchodovém pojištění,

e) v období 12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, za který se sleva na pojistném uplatňuje, nastoupil jako uchazeč o zaměstnání na rekvalifikaci podle § 109 nebo 109a zákona o zaměstnanosti,

f) je osobou se zdravotním postižením podle § 67 odst. 2 zákona o zaměstnanosti, nebo

g) je mladší 21 let.

(2) Podmínkou nároku na slevu na pojistném je, že se zaměstnancem uvedeným v odstavci 1 písm. a) až f) je sjednána kratší pracovní nebo služební doba, než činí stanovená týdenní pracovní nebo služební doba, přičemž rozsah takto sjednané kratší pracovní nebo služební doby činí nejméně 8 hodin a nejvíce 30 hodin týdně. Vykonává-li zaměstnanec u téhož zaměstnavatele více zaměstnání v pracovním nebo služebním poměru, náleží sleva na

pojistném jen z jednoho zaměstnání; limit počtu hodin podle věty první platí přitom pro všechna tato zaměstnání dohromady.

(3) Sleva na pojistném za zaměstnance nenáleží, pokud

- a) úhrn vyměřovacích základů zaměstnance ze všech zaměstnání vykonávaných v pracovním nebo služebním poměru u téhož zaměstnavatele za kalendářní měsíc je vyšší než 1,5násobek průměrné mzdy; tato částka průměrné mzdy se zaokrouhluje na celé koruny směrem nahoru,
- b) úhrn vyměřovacích základů zaměstnance ze všech zaměstnání vykonávaných v pracovním nebo služebním poměru u téhož zaměstnavatele připadající na 1 hodinu z úhrnu odpracovaných hodin ze všech těchto zaměstnání v kalendářním měsíci je vyšší než 1,15 % průměrné mzdy; úhrn vyměřovacích základů připadající na 1 hodinu a tato částka průměrné mzdy se zaokrouhlují na celé koruny směrem nahoru. Za odpracovanou hodinu se považuje též hodina, za kterou podle zvláštních právních předpisů náleží náhrada mzdy nebo platu, a hodina, za kterou náleží započitatelný příjem poskytnutý za dobu pracovního nebo služebního volna, který nahrazuje ztrátu příjmu ve výši průměrného výdělku nebo ve výši mzdy nebo platu, které by náležely za dobu tohoto volna,
- c) odpracovaná doba v pracovním nebo služebním poměru zaměstnance uvedeného v odstavci 1 písm. a) až f) ze všech zaměstnání k témuž zaměstnavateli, včetně dob, které se považují za výkon práce nebo služby podle zákoníku práce nebo právních předpisů upravujících služební poměr, překročí u téhož zaměstnavatele v kalendářním měsíci 138 hodin; netrvalo-li zaměstnání celý kalendářní měsíc, upraví se tento limit v poměru počtu kalendářních dnů trvání zaměstnání v kalendářním měsíci a počtu kalendářních dnů v kalendářním měsíci s tím, že výsledek se zaokrouhluje na celé hodiny směrem nahoru,
- d) zaměstnanec uvedený v odstavci 1 písm. f) je v pracovním poměru k zaměstnavateli, který je zaměstnavatelem uznaným za zaměstnavatele na chráněném trhu práce podle § 78 zákona o zaměstnanosti, pokud by slevu na pojistném uplatňoval tento zaměstnavatel, nebo
- e) je zaměstnanec uveden v měsíčním přehledu nákladů na náhrady mezd zaměstnanců pro uplatnění nároku na výplatu příspěvku v době částečné práce podle § 120e odst. 5 zákona o zaměstnanosti.

(4) Slevu na pojistném lze za kalendářní měsíc poskytnout za téhož zaměstnance pouze jednomu zaměstnavateli.

(5) Sleva na pojistném za zaměstnance náleží zaměstnavateli, jen pokud nejpozději s uplatněním této slevy oznámí České správě sociálního zabezpečení záměr uplatňovat tuto slevu za tohoto zaměstnance; oznámením tohoto záměru se rozumí okamžik jeho doručení České správě sociálního zabezpečení. Záměr uplatňovat slevu na pojistném za jednotlivého zaměstnance může zaměstnavatel oznámit nejdříve 1 měsíc přede dnem, od kterého bude slevu na pojistném za tohoto zaměstnance uplatňovat, ne však dříve než dnem podání oznámení o nástupu tohoto zaměstnance do zaměstnání podle zákona o nemocenském pojištění. Jestliže má záměr za téhož zaměstnance uplatňovat slevu na pojistném více zaměstnavatelů, sleva na pojistném za tohoto zaměstnance náleží tomu zaměstnavateli, který oznámil České správě sociálního zabezpečení tento záměr jako první.

§ 7b

(1) Výše slevy na pojistném za zaměstnance za kalendářní měsíc činí 5 % z úhrnu vyměřovacích základů zaměstnanců, na které je sleva uplatňována podle § 7a. Sleva na pojistném se zaokrouhluje na celé koruny

směrem nahoru.

(2) Vykonává-li zaměstnanec u téhož zaměstnavatele více zaměstnání, zahrnuje se za tohoto zaměstnance do úhrnu vyměřovacích základů zaměstnanců podle odstavce 1 jen vyměřovací základ z toho zaměstnání, z něhož zaměstnavatel uplatňuje slevu.

(3) Je-li u zaměstnance splněno více důvodů pro uplatnění slevy na pojistném podle § 7a odst. 1, může zaměstnavatel uplatnit slevu na pojistném za jednotlivého zaměstnance v kalendářním měsíci jen jednou.

(4) Podmínky pro uplatnění slevy na pojistném musí být u zaměstnance, za kterého lze slevu na pojistném uplatnit, splněny po celou dobu trvání pracovního nebo služebního poměru v kalendářním měsíci.

§ 7c

(1) Slevu na pojistném za zaměstnance za kalendářní měsíc uplatňuje zaměstnavatel na tiskopisu podle § 9 odst. 2. Slevu na pojistném odečte zaměstnavatel z částky pojistného stanoveného podle § 5a a § 7 odst. 1 písm. a) až c) za tento kalendářní měsíc.

(2) Slevu na pojistném lze uplatnit jen do dne splatnosti pojistného za kalendářní měsíc, za který sleva na pojistném náleží.

(3) Byla-li z částky pojistného odečtena sleva na pojistném ve vyšší částce, než mohla být odečtena, považuje se částka, o kterou bylo pojistné takto zkráceno, za dluh na pojistném; byla-li z částky pojistného odečtena sleva na pojistném v nižší částce, než mohla být odečtena, nedoplatek na slevě na pojistném nevzniká.

Sleva na pojistném zaměstnance, který je poživatelem starobního důchodu

§ 7d

(1) Zaměstnanec, který je poživatelem starobního důchodu, má nárok na slevu na pojistném na důchodové pojištění za kalendářní měsíc, pokud dosáhl důchodového věku a vznikl mu nárok na výplatu starobního důchodu v plné výši podle zákona o důchodovém pojištění; tyto podmínky musí být splněny po celý kalendářní měsíc, za který zaměstnanec uplatňuje slevu na pojistném. Podmínka pobírání starobního důchodu po celý kalendářní měsíc se považuje za splněnou, pokud zaměstnanec starobní důchod v plné výši pobíral od počátku kalendářního měsíce, v němž zemřel, do dne jeho úmrtí.

(2) Sleva na pojistném náleží též z příjmů zúčtovaných za kalendářní měsíce následující po kalendářním měsíci, v němž zaměstnání skončilo, pokud se tyto příjmy zahrnují do vyměřovacího základu zaměstnance a v kalendářním měsíci, v němž zaměstnání skončilo, byly splněny podmínky podle odstavce 1.

§ 7e

(1) Výše slevy na pojistném zaměstnance, který je poživatelem starobního důchodu, za kalendářní měsíc činí 6,5 %

z vyměřovacího základu zaměstnance. Sleva na pojistném se zaokrouhuje na celé koruny směrem nahoru.

(2) Slevu na pojistném uplatňuje zaměstnanec u zaměstnavatele, a to nejdříve za kalendářní měsíc, v němž požádal o slevu na pojistném, a za kalendářní měsíce následující; nárok na slevu nemůže zaměstnanec uplatnit u zaměstnavatele zpětně.

(3) Sleva na pojistném náleží zaměstnanci, jen pokud zaměstnavateli prokázal splnění podmínek nároku na slevu na pojistném, a to

a) doložením rozhodnutí o přiznání starobního důchodu a čestným prohlášením o nároku na výplatu starobního důchodu v plné výši, nebo

b) potvrzením plátce důchodu o pobírání starobního důchodu v plné výši s uvedením dne, od něhož výplata starobního důchodu v plné výši náleží.

Odvod pojistného zaměstnavatelem

§ 8

(1) Zaměstnavatel je povinen odvádět i pojistné, které je povinen platit zaměstnanec. Pojistné odvedené za zaměstnance srazí zaměstnavatel z jeho příjmů, které mu zúčtoval.

(2) Za kalendářní měsíc, ve kterém zaměstnanec má započitatelný příjem, avšak nelze z něho srazit pojistné z důvodu, že tento příjem není v peněžní formě, je zaměstnavatel povinen uhradit i pojistné, které je povinen platit zaměstnanec; to platí obdobně též v případě, kdy část příjmu je v peněžní formě, avšak v nižší částce, než činí výše pojistného, které je povinen platit zaměstnanec. Za nepeněžní plnění se pro účely odvodu pojistného považuje též peněžní plnění poukázané zaměstnavatelem jinému subjektu ve prospěch zaměstnance. Zaměstnanec je povinen uhradit zaměstnavateli pojistné, které za něj zaplatil zaměstnavatel podle věty první.

(3) Započitatelný příjem zúčtovaný do kalendářního měsíce, v němž skončilo zaměstnání malého rozsahu ^{58b)} nebo zaměstnání vykonávané na základě dohody o provedení práce, a příjem zúčtovaný v dalším kalendářním měsíci, popřípadě kalendářních měsících ve výši, která nezaložila v tomto měsíci, popřípadě měsících účast na nemocenském pojištění, se považují za příjem zúčtovaný v kalendářním měsíci, v němž úhrn započitatelných příjmů zahrnovaných do posledního kalendářního měsíce, ve kterém naposledy trvalo zaměstnání malého rozsahu nebo zaměstnání vykonávané na základě dohody o provedení práce, dosáhl výše zakládající účast na pojištění v tomto měsíci.

(4) Zaměstnavatel je povinen sám vypočítat pojistné, které je povinen odvádět.

§ 9

(1) Zaměstnavatel odvádí pojistné za jednotlivé kalendářní měsíce. Pojistné za kalendářní měsíc je splatné od prvního do dvacátého dne následujícího kalendářního měsíce. Pojistné se odvádí na účet příslušné územní správy sociálního zabezpečení.

(2) Zaměstnavatel je povinen ve lhůtě stanovené v odstavci 1 předložit příslušné územní správě sociálního zabezpečení na předepsaném tiskopisu přehled o výši vyměřovacího základu stanoveného podle § 5a odst. 1 písm. a), podle § 5a odst. 1 písm. b) nebo podle § 5a odst. 1 písm. c) a o výši pojistného, které je povinen odvádět, s uvedením čísla účtu, z něhož byla platba pojistného provedena; stanoví-li se pojistné z více vyměřovacích základů zaměstnavatele, uvádí se i výše pojistného stanoveného z jednotlivých vyměřovacích základů zaměstnavatele. Zaměstnavatel plní povinnost uvedenou ve větě první zasláním přehledu v elektronické podobě způsobem uvedeným v zákoně o organizaci a provádění sociálního zabezpečení⁷⁷).

(3) Pokud zaměstnavatel nemůže z prokazatelných objektivních technických důvodů splnit povinnost uloženou v odstavci 2 větě první způsobem uvedeným v odstavci 2 větě druhé, může tak učinit v písemné podobě na předepsaném tiskopise zasláním na adresu určenou územní správou sociálního zabezpečení; přitom je povinen uvést důvod tohoto postupu. Tato povinnost je splněna i předáním tohoto tiskopisu příslušné územní správě sociálního zabezpečení. Technické důvody podle věty první se posuzují podle § 61 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění obdobně.

(4) Uplatňuje-li zaměstnavatel slevu na pojistném aspoň za jednoho zaměstnance, je povinen na tiskopisu podle odstavce 2 uvádět též počet zaměstnanců, za které mu sleva na pojistném náleží, úhrn vyměřovacích základů těchto zaměstnanců, částku slevy na pojistném a úhrn pojistného po snížení o uplatněnou slevu a údaje o jednotlivých zaměstnancích, za které slevu uplatňuje; těmito údaji se rozumí jméno a příjmení, rodné číslo a datum narození, vyměřovací základ zaměstnance ze zaměstnání, na které uplatňuje slevu na pojistném za tohoto zaměstnance, rozsah kratší pracovní nebo služební doby v tomto zaměstnání a důvod podle § 7a odst. 1, pro který zaměstnavatel uplatňuje slevu na pojistném.

(5) Uplatnil-li nárok na slevu na pojistném na důchodové pojištění podle § 7d u zaměstnavatele alespoň 1 zaměstnanec, je zaměstnavatel povinen na tiskopisu podle odstavce 2 uvádět též počet zaměstnanců, kteří mají v kalendářním měsíci nárok na slevu na pojistném, úhrn vyměřovacích základů těchto zaměstnanců, úhrn slev na pojistném těchto zaměstnanců a úhrn pojistného po snížení o slevy na pojistném těchto zaměstnanců.

§ 9a

Zaměstnavatel je povinen do dvacátého dne kalendářního měsíce, který následuje po kalendářním měsíci, ve kterém zaměstnával zaměstnance činné na základě dohody o provedení práce, předložit příslušné územní správě sociálního zabezpečení na předepsaném tiskopisu údaje o těchto zaměstnancích; těmito údaji se rozumí jméno a příjmení, rodné číslo nebo datum a místo narození, nebylo-li rodné číslo přiděleno, název zdravotní pojišťovny zaměstnance, datum nástupu tohoto zaměstnance do zaměstnání a datum skončení zaměstnání a výše příjmů započitatelných do vyměřovacího základu podle § 5, které těmito zaměstnancům za příslušný kalendářní měsíc zúčtoval. U příjmů, které zaměstnavatel těmito zaměstnancům zúčtoval po skončení zaměstnání vykonávaného na základě dohody o provedení práce, uvede zaměstnavatel též kalendářní měsíc, ve kterém toto zaměstnání skončilo. Pro plnění povinností zaměstnavatele platí § 9 odst. 2 věta druhá a § 9 odst. 3 obdobně.

§ 10

Má-li zaměstnavatel více mzdových účtáren zapsaných do registru zaměstnavatelů podle zvláštního právního předpisu¹⁷), plní povinnosti zaměstnavatele při odvodu pojistného podle § 9 každá mzdová účtárna samostatně

pro okruh zaměstnanců, pro které vede evidenci mezd nebo platů. Mzdovou účtárnou se pro účely tohoto zákona rozumí útvar zaměstnavatele, ve kterém je vedena evidence mezd nebo platů; je-li zaměstnavatelem stát, rozumí se mzdovou účtárnou útvar příslušné organizační složky státu, ve kterém je vedena evidence platů.

§ 11

Zaměstnavatel, u něhož jsou odsouzený nebo osoba ve výkonu zabezpečovací detence zařazeni k výkonu práce, je povinen odvádět za každý kalendářní měsíc příslušné věznici nebo ústavu pro výkon zabezpečovací detence spolu se mzdou za práci odsouzeného nebo odměnou za práci osoby ve výkonu zabezpečovací detence i pojistné, které je povinen platit [§ 7 odst. 1 písm. a) až c)]. Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence odečtou úhrn dávek nemocenského pojištění vyplacených odsouzeným nebo osobám ve výkonu zabezpečovací detence od pojistného, které jsou povinni za odsouzené nebo osoby ve výkonu zabezpečovací detence odvádět (§ 8 odst. 1), a ve lhůtě uvedené v § 9 odst. 1 odvedou částku pojistného na účet příslušného služebního orgánu Vězeňské služby České republiky. Ustanovení § 9 odst. 2 platí pro věznici a ústav pro výkon zabezpečovací detence ve vztahu k příslušnému služebnímu orgánu Vězeňské služby České republiky přiměřeně. Ustanovení vět první až třetí platí přiměřeně v případě výkonu zaměstnání zakládajícího účast na nemocenském pojištění osobami ve vazbě.

§ 12

(1) Na právního nástupce zaměstnavatele přechází povinnost platit pojistné za dobu nejvýše 10 roků nazpět ode dne, kdy se stal právním nástupcem. Příslušná územní správa sociálního zabezpečení¹⁸⁾ je povinna na žádost takového právního nástupce vykázat evidovanou výši dlužného pojistného.

(2) Pojistné, které dluží obchodní společnost nebo družstvo, může zaplatit též společník obchodní společnosti anebo člen statutárního orgánu nebo dozorčí rady této společnosti nebo představenstva družstva; to platí též pro osobu, která byla tímto společníkem nebo členem.

Odvod pojistného osobou samostatně výdělečně činnou

§ 13

(1) Osoba samostatně výdělečně činná je povinna odvádět pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na nemocenské pojištění na účet příslušné územní správy sociálního zabezpečení¹⁹⁾, s výjimkou pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti spravovaných správcem daně z příjmů jako paušální veřejná pojistná.

(2) Osoba samostatně výdělečně činná je povinna platit za podmínek dále stanovených buď pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, nebo zálohy na pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „zálohy na pojistné“) a doplatek na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „doplatek na pojistném“).

§ 13a

(1) Osoba samostatně výdělečně činná je povinna platit zálohy na pojistné

a) za kalendářní měsíc, ve kterém se přihlásila k účasti na důchodovém pojištění v kalendářním roce podle § 10 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, a za kalendářní měsíce následující po tomto měsíci, pokud vykonává vedlejší samostatnou výdělečnou činnost; povinnost platit zálohy na pojistné na základě této přihlášky trvá naposledy za prosinec kalendářního roku, ve kterém se osoba samostatně výdělečně činná přihlásila k účasti na důchodovém pojištění,

b) za kalendářní měsíc, který následuje po kalendářním měsíci, ve kterém byl nebo měl být podán přehled o příjmech a výdajích podle § 15 odst. 1 za kalendářní rok, ve kterém dosáhla daňového základu (§ 5b odst. 1) ve výši zakládající účast na důchodovém pojištění podle § 10 odst. 2 a 3 zákona o důchodovém pojištění, a za kalendářní měsíce následující po tomto měsíci, pokud vykonává vedlejší samostatnou výdělečnou činnost; povinnost platit zálohy na pojistné na základě dosažení příjmu po odpočtu výdajů trvá naposledy za kalendářní měsíc, ve kterém byl nebo měl být podán přehled o příjmech a výdajích podle § 15 odst. 1 za kalendářní rok následující po kalendářním roce, ve kterém osoba samostatně výdělečně činná dosáhla příjmu po odpočtu výdajů ve výši zakládající účast na důchodovém pojištění podle § 10 odst. 2 a 3 zákona o důchodovém pojištění, nebo

c) za kalendářní měsíc, ve kterém vykonává hlavní samostatnou výdělečnou činnost.

(2) Pokud se osoba samostatně výdělečně činná přihlásila k účasti na důchodovém pojištění podle § 10 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění v době, kdy je ještě povinna platit zálohy na pojistné podle odstavce 1, platí zálohy na pojistné na základě přihlášky k účasti na důchodovém pojištění podle odstavce 1 písm. a) až po uplynutí období, za které je povinna platit zálohy na pojistné podle odstavce 1 písm. b).

(3) Osoba samostatně výdělečně činná je povinna platit zálohy na pojistné podle předchozích odstavců naposledy za kalendářní měsíc, v němž nastaly skutečnosti uvedené v § 10 odst. 6 větě druhé zákona o důchodovém pojištění a za kalendářní měsíc, který předchází kalendářnímu měsíci, v němž podala přehled o příjmech a výdajích podle § 15 odst. 1 za kalendářní rok, za který jí nevznikla účast na důchodovém pojištění podle § 10 odst. 2 a 3 zákona o důchodovém pojištění.

(4) Pokud osobě samostatně výdělečně činné, která byla povinna platit zálohy na pojistné podle odstavce 1 písm. b), zanikla v kalendářním roce tato povinnost proto, že nastaly skutečnosti uvedené v § 10 odst. 6 větě druhé zákona o důchodovém pojištění, a osoba samostatně výdělečně činná poté v tomto roce zahájila samostatnou výdělečnou činnost, je povinna platit zálohy na pojistné ve výši, jako kdyby k zániku této povinnosti nedošlo; povinnost platit zálohy na pojistné přitom vzniká za kalendářní měsíc, ve kterém osoba samostatně výdělečně činná zahájila samostatnou výdělečnou činnost.

(5) Osoba samostatně výdělečně činná, která se přihlásila podle § 10 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění k účasti na důchodovém pojištění za kalendářní rok až po jeho uplynutí a nebyla povinna platit zálohy na pojistné za tento rok podle odstavce 1 písm. b), může zaplatit jednorázově zálohy na pojistné za tento rok, a to až do podání přehledu o příjmech a výdajích podle § 15 odst. 1 za tento rok.

(6) Zálohy na pojistné, které byly zaplacený, aniž byla dána povinnost je platit, se považují pro účely stanovení přeplatku na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „přeplatek na pojistném na důchodové pojištění“) nebo doplatku na pojistném (§ 14 odst. 11 a 12) za zálohy na pojistné, pokud osoba samostatně výdělečně činná nepožádala o jejich vrácení před podáním přehledu podle § 15 odst. 1;

požádala-li o jejich vrácení, považují se za přeplatek na pojistném na důchodové pojištění. Ustanovení předchozí věty se nevztahuje na zálohy na pojistné podle odstavce 5.

(7) Pro účely placení záloh na pojistné se osoba samostatně výdělečně činná považuje za osobu samostatně výdělečně činnou vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost v kalendářním měsíci, ve kterém aspoň po část měsíce, v níž byla samostatná výdělečná činnost vykonávána, trvaly skutečnosti uvedené v § 9 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění.

(8) Ke skutečnostem uvedeným v odstavci 7 se přihlíží na základě oznámení osoby samostatně výdělečně činné. K oznámení osoby samostatně výdělečně činné o výkonu vedlejší samostatné výdělečné činnosti podle odstavce 7 se pro účely placení záloh na pojistné přihlíží, pokud bylo učiněno nejpozději v přehledu podle § 15 odst. 1 za příslušný kalendářní rok a doloženo nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, v němž byl přehled podán. Doložení se nevyžaduje v případech, kdy potřebné údaje má územní správa sociálního zabezpečení nebo Česká správa sociálního zabezpečení ve své evidenci nebo má možnost si je obstarat v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup; jde-li o osobní péči o dítě do 4 let věku, rodný list dítěte se nepředkládá, lze-li údaj o vztahu k dítěti zjistit z informačního systému veřejné správy. Česká správa sociálního zabezpečení je povinna zveřejnit, které důvody, pro které je samostatná výdělečná činnost vedlejší, není osoba samostatně výdělečně činná povinna dokládat.

(9) Při placení záloh na pojistné osoby samostatně výdělečně činné, která je poplatníkem v paušálním režimu, se postupuje podle zákona upravujícího daně z příjmů.

(10) Na částky, které nejsou zálohami na pojistné ani doplatkem na pojistném, převedené orgány Finanční správy České republiky za rozhodné období ze společného osobního daňového účtu osoby samostatně výdělečně činné, jejíž daň z příjmů nebyla rovna paušální dani a která má povinnost nebo možnost podat přehled o příjmech a výdajích, se pro účely stanovení přeplatku nebo doplatku na pojistném na důchodovém pojištění hledí jako na zálohy na pojistné zaplacené za rozhodné období.

§ 14

(1) Zálohy na pojistné se platí na jednotlivé celé kalendářní měsíce. Výše zálohy na pojistné se stanoví procentní sazbou uvedenou v § 7 odst. 1 písm. e) bodě 1 z měsíčního vyměřovacího základu. Osoba samostatně výdělečně činná, která dosáhla důchodového věku a má nárok na výplatu starobního důchodu v plné výši, může výši zálohy na pojistné za kalendářní měsíc stanovit procentní sazbou ve výši 22,7 %; tyto podmínky musí být splněny po celý kalendářní měsíc, za který se uplatňuje tato procentní sazba. Podmínka pobírání starobního důchodu po celý kalendářní měsíc se považuje za splněnou, pokud osoba samostatně výdělečně činná pobírala starobní důchod v plné výši od počátku kalendářního měsíce, v němž zemřela, do dne úmrtí. Stanovit výši zálohy na pojistné podle věty třetí je možné nejdříve od kalendářního měsíce, v němž osoba samostatně výdělečně činná obdržela rozhodnutí o přiznání starobního důchodu. K oznámení osoby samostatně výdělečně činné o uplatnění slevy na pojistném pro účely placení záloh na pojistné se přihlíží, pokud bylo učiněno nejpozději v přehledu podle § 15 odst. 1 za příslušný kalendářní rok; toto oznámení přitom platí i pro další kalendářní roky, pokud jsou splněny bez přerušení podmínky pro nárok na slevu na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

(2) U osoby samostatně výdělečně činné, která vykonávala samostatnou výdělečnou činnost v předcházejícím kalendářním roce, činí výše měsíčního vyměřovacího základu 55 % z částky rovnající se průměru, který z daňového základu podle § 5b odst. 1 za tento rok připadá na 1 kalendářní měsíc, v němž aspoň po část tohoto měsíce byla vykonávána samostatná výdělečná činnost.

(3) Výše měsíčního vyměřovacího základu osoby samostatně výdělečně činné, která je poplatníkem v paušálním režimu, činí pro

a) první pásmo paušálního režimu částku nejnižšího měsíčního vyměřovacího základu podle odstavce 5 věty první zvýšeného o 15 %,

b) druhé pásmo paušálního režimu 28 050 Kč a

c) třetí pásmo paušálního režimu 42 900 Kč.

(4) Na základě oznámení osoby samostatně výdělečně činné příslušná územní správa sociálního zabezpečení poměrně sníží na dobu nejdéle do konce kalendářního měsíce, v němž byl nebo měl být podán přehled podle § 15 odst. 1, měsíční vyměřovací základ, pokud její příjem ze samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení připadající v průměru na jeden kalendářní měsíc v období posledních 3 kalendářních měsíců, v nichž byla samostatná výdělečná činnost vykonávána aspoň po část kalendářního měsíce, které v kalendářním roce předcházejí kalendářnímu měsíci, ve kterém bylo podáno oznámení o snížení, je nejméně o jednu třetinu nižší než takový příjem připadající v předcházejícím kalendářním roce v průměru na jeden kalendářní měsíc, v němž aspoň po část měsíce byla vykonávána samostatná výdělečná činnost. Takto snížený měsíční vyměřovací základ nesmí být nižší než vyměřovací základ stanovený podle odstavce 5. Nedošlo-li k poklesu příjmů, příslušná územní správa sociálního zabezpečení bezodkladně po obdržení oznámení zašle osobě samostatně výdělečně činné sdělení o tom, že k jejímu oznámení nelze z tohoto důvodu přihlídnout.

(5) Měsíční vyměřovací základ osoby samostatně výdělečně činné vykonávající hlavní samostatnou výdělečnou činnost činí nejméně 30 % průměrné mzdy v roce 2024, 35 % průměrné mzdy v roce 2025 a 40 % průměrné mzdy od roku 2026. V kalendářním roce, v němž osoba samostatně výdělečně činná vykonávající hlavní samostatnou výdělečnou činnost zahájila samostatnou výdělečnou činnost, a v bezprostředně následujících 2 kalendářních letech činí měsíční vyměřovací základ této osoby samostatně výdělečně činné nejméně 25 % průměrné mzdy; to však neplatí, pokud osoba samostatně výdělečně činná v období 20 kalendářních let před kalendářním rokem, v němž zahájila samostatnou výdělečnou činnost, již byla osobou samostatně výdělečně činnou. Měsíční vyměřovací základ osoby samostatně výdělečně činné, která se pro účely placení záloh považuje za osobu vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost (§ 13a odst. 7 a 8), činí nejméně 11 % průměrné mzdy.

(6) Za kalendářní měsíc, který následuje po měsíci, v němž byl nebo měl být podán přehled podle § 15 odst. 1, se záloha na pojistné ve výši odpovídající měsíčnímu vyměřovacímu základu stanovenému podle odstavců 2 a 4 platí do kalendářního měsíce, v němž byl nebo měl být takový přehled podán v dalším kalendářním roce.

(7) Osoba samostatně výdělečně činná, která vykonává vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, není povinna platit zálohy na pojistné v období podle odstavce 4, oznámila-li příslušné územní správě sociálního zabezpečení, že v důsledku poklesu příjmů stanoveného obdobně podle odstavce 4 by jí v tomto období nevznikla účast na důchodovém pojištění podle § 10 odst. 2 a 3 zákona o důchodovém pojištění. Nedošlo-li k poklesu příjmů, postupuje se podle odstavce 4.

(8) Zálohy na pojistné se neplatí za kalendářní měsíce, v nichž po celý kalendářní měsíc osoba samostatně výdělečně činná měla nárok na výplatu nemocenského, peněžité pomoci v mateřství nebo dlouhodobého ošetřovného z nemocenského pojištění osob samostatně výdělečně činných; kalendářním měsícem se pro účely části věty před středníkem rozumí i jeho část, po kterou osoba samostatně výdělečně činná vykonávala samostatnou výdělečnou činnost, pokud výkon této činnosti netrval po celý kalendářní měsíc.

(9) Zálohy na pojistné není povinna platit osoba samostatně výdělečně činná za kalendářní měsíce kalendářního roku, v němž zahájila samostatnou výdělečnou činnost, a za kalendářní měsíce bezprostředně následujícího kalendářního roku, pokud tato osoba samostatně výdělečně činná v období 5 kalendářních let před kalendářním rokem, v němž zahájila samostatnou výdělečnou činnost, nebyla osobou samostatně výdělečně činnou. Věta první se nepoužije u osoby samostatně výdělečně činné, která je poplatníkem v paušálním režimu.

(10) Dlužné zálohy na pojistné se stanoví ve výši odpovídající částce měsíčního vyměřovacího základu stanoveného podle odstavců 2, 4 a 5.

(11) Je-li úhrn záloh na pojistné zaplacených za rozhodné období vyšší než pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti stanovené podle § 4, nebo platila-li osoba samostatně výdělečně činná zálohy na pojistné za kalendářní rok, ve kterém není účastna důchodového pojištění, jedná se o přeplatek na pojistném na důchodové pojištění.

(12) Doplatek na pojistném se stanoví ve výši rozdílu mezi výší pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti stanoveného podle § 4 a výší záloh na pojistné zaplacených za rozhodné období.

(13) Měsíční vyměřovací základ se zaokrouhluje na celé koruny směrem nahoru.

§ 14a

(1) Záloha na pojistné za kalendářní měsíc je splatná od prvního dne do posledního dne kalendářního měsíce, za který se záloha na pojistné platí. Záloha na pojistné za kalendářní měsíc, v němž osoba samostatně výdělečně činná zahájila samostatnou výdělečnou činnost, je splatná ode dne, v němž osoba samostatně výdělečně činná zahájila samostatnou výdělečnou činnost, do konce následujícího kalendářního měsíce. Záloha na pojistné za kalendářní měsíc, v němž se osoba samostatně výdělečně činná přihlásila k účasti na důchodovém pojištění podle § 10 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, je splatná ode dne, v němž osoba samostatně výdělečně činná podala přihlášku k této účasti, do konce následujícího kalendářního měsíce.

(2) Osoba samostatně výdělečně činná může platit v kalendářním roce zálohy na pojistné na delší než měsíční období, avšak vždy jen do budoucna a nejdéle do konce kalendářního roku. Úhrn záloh na pojistné zaplacených podle věty první však nemůže být nižší, než by činil úhrn záloh na pojistné vypočtený z měsíčních vyměřovacích základů stanovených podle § 14 odst. 2, 4 a 5, které připadají na období, za které se zálohy na pojistné do budoucna platí. Zálohy na pojistné zaplacené do budoucna lze vrátit jen v případě ukončení samostatné výdělečné činnosti, a to za kalendářní měsíce následující po ukončení této činnosti a v případě, že osoba samostatně výdělečně činná požádala nejpozději do konce kalendářního roku o vrácení těch částek zaplacených jako záloha na pojistné, které převyšují minimální úhrn záloh na pojistné stanovený podle věty druhé.

(3) Doplatek na pojistném je splatný nejpozději do osmi dnů po dni, ve kterém byl, popřípadě měl být podán přehled o příjmech a výdajích podle § 15 odst. 1 za kalendářní rok, za který se pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti platí.

§ 14b

(1) Osoba samostatně výdělečně činná je povinna zaplatit pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti za kalendářní rok, ve kterém byla aspoň po část roku účastna důchodového pojištění podle § 10 odst. 2 a 3 zákona o důchodovém pojištění a za který nebyla podle § 13a povinna platit zálohy na pojistné. Pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti podle předchozí věty je osoba samostatně výdělečně činná povinna zaplatit nejpozději do osmi dnů po dni, ve kterém byl, popřípadě měl být podán přehled o příjmech a výdajích podle § 15 odst. 1 za kalendářní rok, za který se pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti platí.

(2) Osoba samostatně výdělečně činná je povinna zaplatit pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti za kalendářní rok, za který se přihlásila k účasti na důchodovém pojištění podle § 10 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění až po jeho uplynutí a za který podle § 13a odst. 1 písm. b) nebyla povinna platit zálohy na pojistné, popřípadě nezaplatila zálohy na pojistné podle § 13a odst. 5, a to do osmi dnů po dni, ve kterém byl, popřípadě měl být podán přehled o příjmech a výdajích podle § 15 odst. 1 za tento rok.

§ 14ba

Zemře-li osoba samostatně výdělečně činná, může dlužné pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti zaplatit osoba, která uplatňuje nárok na důchod z důchodového pojištění z důvodu úmrtí osoby samostatně výdělečně činné.

§ 14bb

(1) Osoba samostatně výdělečně činná, která v kalendářním roce alespoň po 1 celý kalendářní měsíc splňovala podmínky uvedené v § 14 odst. 1 větách třetí a čtvrté, má nárok na slevu na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za kalendářní rok ve výši 6,5 % z vyměřovacího základu stanoveného podle § 5b odst. 1 až 3. Pokud osoba samostatně výdělečně činná měla nárok na výplatu starobního důchodu v plné výši jen v některých kalendářních měsících kalendářního roku, v nichž byla vykonávána samostatná výdělečná činnost, náleží sleva na pojistném jen z poměrné části vyměřovacího základu. Tato poměrná část vyměřovacího základu se stanoví jako součin počtu kalendářních měsíců, v nichž po celý měsíc byly splněny podmínky uvedené v § 14 odst. 1 větě třetí, a podílu vyměřovacího základu a počtu kalendářních měsíců, v nichž byla v kalendářním roce vykonávána samostatná výdělečná činnost. U osoby samostatně výdělečně činné, jejíž daň z příjmů byla v kalendářním roce rovna paušální dani, se vychází z vyměřovacího základu, který odpovídá pásmu paušálního režimu určujícího výši paušální daně v kalendářním roce. Ustanovení § 14 odst. 1 věty čtvrté zde platí obdobně. Sleva na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti se zaokrouhluje na celé koruny směrem nahoru.

(2) Osoba samostatně výdělečně činná, jejíž daň je rovna paušální dani, má nárok na slevu na pojistném na

důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle odstavce 1 za kalendářní rok, pokud uhradila pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti z vyměřovacího základu stanoveného podle § 5b odst. 3 za tento rok.

(3) Nárok na slevu na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za kalendářní rok uplatňuje osoba samostatně výdělečně činná na přehledu o příjmech a výdajích podle § 15.

(4) Osoba samostatně výdělečně činná, jejíž daň z příjmů byla v kalendářním roce rovna paušální dani, uplatňuje nárok na slevu na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za tento kalendářní rok v žádosti podané územní správě sociálního zabezpečení na předepsaném tiskopisu. V této žádosti osoba samostatně výdělečně činná uvede výši slevy a údaje podle odstavce 1 potřebné pro stanovení výše slevy. Žádost se podává od 1. května následujícího kalendářního roku; žádost podaná před tímto dnem se považuje za žádost podanou 1. května tohoto roku. Nárok na slevu zaniká, není-li žádost podána do 5 let po uplynutí kalendářního roku, za který vznikl nárok na slevu.

(5) Pokud starobní důchod nevyplácí Česká správa sociálního zabezpečení, je osoba samostatně výdělečně činná povinna při prvním uplatnění nároku na slevu uvést den, od něhož náleží výplata starobního důchodu v plné výši, a doložit přiznání starobního důchodu a čestné prohlášení o nároku na výplatu starobního důchodu v plné výši nebo doložit potvrzení plátce důchodu o pobírání starobního důchodu v plné výši.

§ 14c

(1) Osoba samostatně výdělečně činná, která je účastna nemocenského pojištění, je povinna platit pojistné na nemocenské pojištění na jednotlivé celé kalendářní měsíce, s výjimkou těch kalendářních měsíců, ve kterých trvají důvody, pro které se podle § 14 odst. 8 neplatí zálohy na pojistné (§ 13 odst. 2). Za kalendářní měsíc, v němž osobě samostatně výdělečně činné vznikla účast na nemocenském pojištění, se pojistné na nemocenské pojištění platí vždy.

(2) Pojistné na nemocenské pojištění za kalendářní měsíc je splatné od prvního dne do posledního dne kalendářního měsíce, za který se pojistné na nemocenské pojištění platí. Pojistné na nemocenské pojištění za kalendářní měsíc, v němž se osoba samostatně výdělečně činná přihlásila k účasti na nemocenském pojištění, je splatné ode dne, od něhož se osoba samostatně výdělečně činná přihlašuje k této účasti, do konce kalendářního měsíce následujícího po tomto kalendářním měsíci. Osoba samostatně výdělečně činná může po projednání s územní správou sociálního zabezpečení platit pojistné na nemocenské pojištění na delší než měsíční období, avšak vždy jen do budoucna a nejdéle do konce kalendářního roku.

(3) Měsíční základ, který osoba samostatně výdělečně činná stanovila v souladu s tímto zákonem a odvedla z něho pojistné na nemocenské pojištění, lze v období splatnosti pojistného na nemocenské pojištění uvedeném v odstavci 2 větách první a druhé dodatečně zvýšit; výši pojistného na nemocenské pojištění, které bylo podle odstavce 2 věty poslední zapláceno do budoucna, nelze dodatečně měnit. Stanovením měsíčního základu se přitom rozumí zaplacení pojistného na nemocenské pojištění z měsíčního základu.

(4) Bylo-li pojistné na nemocenské pojištění zapláceno podle odstavce 2 věty poslední z vyššího měsíčního základu, než jaký byl maximální vyměřovací základ v jednotlivém kalendářním měsíci, výše pojistného na nemocenské pojištění se za tyto kalendářní měsíce dodatečně sníží tak, aby odpovídala maximálnímu

vyměřovacímu základu stanovenému podle § 5b odst. 4 věty třetí; částka tohoto snížení se považuje za přeplatek na pojistném na nemocenské pojištění. Pokud osoba samostatně výdělečně činná zaplatila pojistné na nemocenské pojištění za kalendářní měsíc, za který se přihlásila k účasti na nemocenském pojištění, a za následující kalendářní měsíc jednou nebo více platbami, rozdělí se toto pojistné na nemocenské pojištění na tyto měsíce rovným dílem s tím, že část platby připadající na kalendářní měsíc, za který se osoba samostatně výdělečně činná přihlásila k účasti na nemocenském pojištění, činí nejméně částku odpovídající minimálnímu měsíčnímu základu za tento kalendářní měsíc.

(5) Pokud osoba samostatně výdělečně činná nezaplatila pojistné na nemocenské pojištění ve lhůtě splatnosti podle odstavce 2, ale doplatí pojistné na nemocenské pojištění do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, za který se pojistné na nemocenské pojištění platí, považuje se tento doplatek za pojistné na nemocenské pojištění zaplacené za předchozí kalendářní měsíc; měsíčním základem pro stanovení výše tohoto doplatku je měsíční základ ve výši dvojnásobku částky rozhodné podle předpisů o nemocenském pojištění pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění. Na úhradu tohoto doplatku se použije přeplatek na pojistném na nemocenském pojištění, a není-li tohoto přeplatku, platba pojistného na nemocenské pojištění, která byla zaplacena do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, za který osoba samostatně výdělečně činná nezaplatila pojistné na nemocenské pojištění ve stanovené výši nebo ve lhůtě splatnosti podle odstavce 2.

(6) Jestliže pojistné na nemocenské pojištění bylo zaplaceno po uplynutí lhůty stanovené v odstavci 2 nebo odstavci 5 nebo bylo zaplaceno v této lhůtě, avšak v nižší částce, než mělo být zaplaceno, anebo bylo zaplaceno za kalendářní měsíce, za které se neplatí, jedná se o přeplatek na pojistném na nemocenské pojištění; přeplatkem na pojistném na nemocenské pojištění je dále část pojistného na nemocenské pojištění, která byla zaplacena z vyšší částky, než je maximální měsíční základ stanovený podle § 5b odst. 4, nebo která byla zaplacena ve vyšší částce, než která měla být zaplacena do budoucna podle odstavce 2 věty poslední.

§ 15

(1) Osoba, která aspoň po část kalendářního roku vykonávala samostatnou výdělečnou činnost, s výjimkou osoby, jejíž daň z příjmů za dané zdaňovací období je rovna paušální dani, je povinna podat příslušné územní správě sociálního zabezpečení nejpozději do jednoho měsíce ode dne uplynutí lhůty pro podání daňového přiznání k dani z příjmů fyzických osob za tento kalendářní rok, na předepsaném tiskopise přehled o příjmech a výdajích za tento kalendářní rok. Na přehled podaný osobou, která byla aspoň po část kalendářního roku poplatníkem v paušálním režimu a jejíž daň z příjmů za dané zdaňovací období není rovna paušální dani, před uplynutím lhůty pro podání přehledu o příjmech a výdajích podle věty první se hledí, jako by byl podán v poslední den této lhůty. V přehledu se kromě údajů o daňovém základu, popřípadě není-li osoba samostatně výdělečně činná povinna podávat daňové přiznání, údajů o příjmech ze samostatné výdělečné činnosti a výdajích vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení uvádějí údaje o vyměřovacím základu pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, nejnižším měsíčním vyměřovacím základu pro zálohy na pojistné, úhrnu záloh na pojistné, pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a úhrnu vyměřovacích základů zaměstnance, pokud spolu s vyměřovacím základem ze samostatné výdělečné činnosti přesahuje částku maximálního vyměřovacího základu (§ 15a), a vykonávala-li osoba samostatně výdělečně činná vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, též údaje o skutečnostech uvedených v § 9 odst. 6 písm. a) až f) zákona o

důchodovém pojištění, pokud chce být považována za osobu samostatně výdělečně činnou s vedlejší samostatnou výdělečnou činností; pokud osoba samostatně výdělečně činná vykonávala samostatnou výdělečnou činnost formou spolupráce, je povinna uvést v tomto přehledu též jméno a příjmení, trvalý pobyt a rodné číslo osoby samostatně výdělečně činné, s níž spolupracuje. Uvedla-li osoba samostatně výdělečně činná v přehledu údaje o vedlejší samostatné výdělečné činnosti, je povinna tyto údaje též doložit, a to nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž tento přehled podala; ustanovení § 13a odst. 8 věty třetí platí zde obdobně. Pokud osobě samostatně výdělečně činné zpracovává daňové přiznání daňový poradce, je povinna tuto skutečnost uvést v přehledu.

(2) Zjistí-li se po podání přehledu podle odstavce 1, že vyměřovací základ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je vyšší, než který osoba samostatně výdělečně činná uvedla v přehledu podle odstavce 1, je osoba samostatně výdělečně činná povinna předložit příslušné územní správě sociálního zabezpečení opravný přehled, a to nejpozději do 8 dnů ode dne, kdy se o takové změně dozvěděla. V opravném přehledu uvede novou výši daňového základu, popřípadě, není-li osoba samostatně výdělečně činná povinna podávat daňové přiznání, novou výši příjmů ze samostatné výdělečné činnosti a výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení, výši vyměřovacího základu pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, přičemž nová výše vyměřovacího základu nesmí být nižší než původní výše tohoto základu, částku pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, částku rozdílu mezi pojistným na důchodové pojištění a příspěvkem na státní politiku zaměstnanosti, kterou má podle opravného přehledu zaplatit, a pojistným a příspěvkem, které zaplatila za kalendářní rok, za který opravný přehled podává, a nejnižší měsíční vyměřovací základ pro stanovení záloh na pojistné. Opravný přehled se podává na tiskopisu pro podání přehledu podle odstavce 1, kde se uvede též důvod pro předložení opravného přehledu. Částku rozdílu na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti je osoba samostatně výdělečně činná povinna doplatit do 8 dnů ode dne, v němž byl nebo měl být opravný přehled podán. Nová výše nejnižšího měsíčního vyměřovacího základu pro stanovení záloh na pojistné platí od kalendářního měsíce, v němž osoba samostatně výdělečně činná opravný přehled podala nebo měla podat.

(3) Zjistí-li se po podání přehledu podle odstavce 1, že vyměřovací základ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti je nižší, než který osoba samostatně výdělečně činná uvedla v přehledu podle odstavce 1, může osoba samostatně výdělečně činná předložit příslušné územní správě sociálního zabezpečení opravný přehled. V opravném přehledu uvede novou výši daňového základu, popřípadě, není-li osoba samostatně výdělečně činná povinna podávat daňové přiznání, novou výši příjmů ze samostatné výdělečné činnosti a výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení, výši vyměřovacího základu pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, přičemž nová výše vyměřovacího základu nesmí být nižší než původní výše tohoto základu, pokud původní výše tohoto základu byla určena ve vyšší než minimální výši, částku pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, částku přeplatku na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, pokud přeplatek v důsledku podání opravného přehledu vznikl, a nejnižší měsíční vyměřovací základ pro stanovení záloh na pojistné. Opravný přehled se podává na tiskopisu pro podání přehledu podle odstavce 1, kde se uvede též důvod pro předložení opravného přehledu. Jestliže částka daňového základu nezakládá osobě samostatně výdělečně činné za dobu vedlejší samostatné výdělečné činnosti účast na důchodovém pojištění v kalendářním roce, za který opravný přehled podává, může spolu s opravným přehledem podat přihlášku k tomuto pojištění za kalendářní rok, za který opravný přehled podává. Opravný přehled podle věty první může osoba samostatně výdělečně činná podat nejpozději do

konce třetího kalendářního měsíce po měsíci, v němž se o změně daňového základu nebo nové výši příjmů a výdajů ze samostatné výdělečné činnosti dověděla. Opravný přehled se považuje za žádost o vrácení přeplatku; při vrácení přeplatku se postupuje podle § 17. Nová výše nejnižšího měsíčního vyměřovacího základu pro stanovení záloh na pojistné platí od kalendářního měsíce, v němž osoba samostatně výdělečně činná opravný přehled podala

(4) Údaj o určeném vyměřovacím základu, který osoba samostatně výdělečně činná uvedla v přehledu podle odstavce 1, nemůže být dodatečně změněn, s výjimkou opravného přehledu podle odstavce 2 nebo 3.

(5) Po podání přehledu podle odstavce 1 nelze dodatečně měnit údaje o období výkonu samostatné výdělečné činnosti, ve kterém chce být osoba samostatně výdělečně činná považována za osobu samostatně výdělečně činnou vykonávající hlavní nebo vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, byly-li tyto údaje v přehledu uvedeny. Po uplynutí kalendářního roku, v němž byl přehled podán, nelze dodatečně měnit údaje o době trvání výkonu samostatné výdělečné činnosti uvedené v tomto přehledu. Dobu výkonu samostatné výdělečné činnosti uvedenou v přehledu nelze dodatečně měnit ani splněním povinnosti podle § 48 odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení; tím není dotčena povinnost podat opravný přehled podle odstavce 2 nebo možnost podat opravný přehled podle odstavce 3. Dobu výkonu samostatné výdělečné činnosti osoby samostatně výdělečně činné, která byla poplatníkem v paušálním režimu, nelze dodatečně měnit po uplynutí kalendářního roku, v němž byla za tento kalendářní rok vyměřena paušální daň podle zákona o daních z příjmů.

(6) Zemře-li osoba samostatně výdělečně činná před splněním povinností uvedených v předchozích odstavcích, může za ni tyto povinnosti splnit její dědic nebo fyzická osoba, která uplatňuje nárok na důchod z důchodového pojištění z důvodu úmrtí osoby samostatně výdělečně činné. Pokud je těmito osobami podáno více přehledů podle odstavce 1 věty první nebo podle odstavce 2 nebo 3 a nedohodnou-li se tyto osoby na částce vyměřovacího základu určeného podle § 5b odst. 1, 2 nebo 4, vychází se z přehledu podaného osobou, která podala daňové přiznání za zemřelou osobu samostatně výdělečně činnou, a pokud žádná z těchto osob nebyla povinna podat daňové přiznání z důvodu úmrtí osoby samostatně výdělečně činné, považuje se za vyměřovací základ nejvyšší z vyměřovacích základů uvedených těmito osobami.

§ 15a

Maximální vyměřovací základy

(1) Maximálním vyměřovacím základem zaměstnance pro placení pojistného je částka ve výši čtyřicetiosminásobku průměrné mzdy. Rozhodným obdobím, z něhož se zjišťuje maximální vyměřovací základ zaměstnance, je kalendářní rok. Maximální vyměřovací základ zaměstnance je tvořen součtem vyměřovacích základů zaměstnance zjištěných v kalendářním roce, za který se maximální vyměřovací základ zjišťuje.

(2) Přesáhne-li v kalendářním roce úhrn vyměřovacích základů zaměstnance maximální vyměřovací základ podle odstavce 1 a zaměstnanec je v tomto roce zaměstnán

a) jen u jednoho zaměstnavatele, neplatí zaměstnanec v tomto kalendářním roce pojistné z částky, která přesahuje tento maximální vyměřovací základ; to platí i v případě více zaměstnání v kalendářním roce, avšak u téhož zaměstnavatele,

b) u více zaměstnavatelů, považuje se pojistné zaplacené zaměstnancem z úhrnu jeho vyměřovacích základů ze

všech zaměstnání, který přesahuje tento maximální vyměřovací základ, za přeplatek na pojistném (§ 17); tento přeplatek však nemůže být vyšší než částka, která byla zaměstnanci z jeho příjmů sražena na pojistném.

(3) Zaměstnavatel je povinen písemně potvrdit zaměstnanci na jeho žádost úhrn vyměřovacích základů za kalendářní rok, z nichž bylo sraženo pojistné, a to do 8 dnů ode dne obdržení žádosti; zjistí-li zaměstnavatel, že v tomto potvrzení uvedl nesprávné údaje, je povinen neprodleně vydat zaměstnanci nové potvrzení.

(4) Do vyměřovacího základu zaměstnavatele se nezahrnuje částka, která přesahuje maximální vyměřovací základ zaměstnance a z níž zaměstnanec neplatí v kalendářním roce pojistné podle odstavce 2 písm. a).

(5) Maximálním vyměřovacím základem osoby samostatně výdělečně činné pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je částka ve výši čtyřicetiosminásobku průměrné mzdy.

(6) Byla-li osoba samostatně výdělečně činná v kalendářním roce též zaměstnancem a součet vyměřovacího základu nebo úhrnu vyměřovacích základů zaměstnance a vyměřovacího základu osoby samostatně výdělečně činné pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti přesáhl maximální vyměřovací základ osoby samostatně výdělečně činné stanovený podle odstavce 5, sníží se o tuto přesahující částku nejdříve vyměřovací základ osoby samostatně výdělečně činné pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, a je-li přesahující částka vyšší než tento vyměřovací základ osoby samostatně výdělečně činné, sníží se o zbytek přesahující částky vyměřovací základ nebo úhrn vyměřovacích základů zaměstnance. Vyměřovací základy zaměstnance dokládá osoba samostatně výdělečně činná potvrzením podle odstavce 3.

(7) Zálohy na pojistné není povinna platit osoba samostatně výdělečně činná, která je účastna důchodového pojištění též jako zaměstnanec a v zaměstnání dosáhla maximálního vyměřovacího základu zaměstnance, a to od kalendářního měsíce, v němž příslušné územní správě sociálního zabezpečení oznámila a doložila, že v zaměstnání dosáhla tohoto maximálního vyměřovacího základu, do kalendářního měsíce, ve kterém byl nebo měl být podán přehled o příjmech a výdajích podle § 15 odst. 1 za kalendářní rok, který následuje po kalendářním roce, v němž osoba samostatně výdělečně činná dosáhla tohoto maximálního vyměřovacího základu, pokud povinnost platit zálohy na pojistné trvá.

§ 16

Odvod pojistného osobou dobrovolně účastnou důchodového pojištění

(1) Osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění platí pojistné na důchodové pojištění za jednotlivé celé kalendářní měsíce, ve kterých je aspoň po část kalendářního měsíce účastna důchodového pojištění podle § 6 zákona o důchodovém pojištění.

(2) Pojistné na důchodové pojištění za doby uvedené

a) v § 6 odst. 1 písm. c) až e) zákona o důchodovém pojištění nelze zaplatit po uplynutí dvou kalendářních roků následujících po kalendářním roce, do něhož spadá kalendářní měsíc, za který se toto pojistné platí,

b) v § 6 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění nelze zaplatit po uplynutí jednoho roku od posledního dne kalendářního měsíce, za který se toto pojistné platí.

(3) Je-li pojistné na důchodové pojištění zapláceno po uplynutí lhůt uvedených v odstavci 2 nebo je-li toto pojistné zapláceno osobou uvedenou v § 6 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění za dobu delší než 15 let anebo je-li toto pojistné zapláceno za dobu po vzniku nároku na starobní důchod, považuje se za přeplatek na pojistném.

(4) Osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění odvádí pojistné na důchodové pojištění na účet příslušné územní správy sociálního zabezpečení. Při platbě pojistného na důchodové pojištění je osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění povinna označit kalendářní měsíce, za které toto pojistné platí.

(5) Zemře-li osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění, může dlužné pojistné na důchodové pojištění zaplatit osoba, která uplatňuje nárok na důchod z důchodového pojištění z důvodu úmrtí osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění.

§ 16a

Odvod pojistného zahraničním zaměstnancem

(1) Zahraniční zaměstnanec, který je účasten nemocenského pojištění, je povinen platit pojistné na nemocenské pojištění na účet příslušné územní správy sociálního zabezpečení za jednotlivé celé kalendářní měsíce, s výjimkou kalendářních měsíců, ve kterých měl po celý kalendářní měsíc nárok na nemocenské, peněžitou pomoc v mateřství nebo dlouhodobé ošetřovné z nemocenského pojištění zahraničního zaměstnance. Pojistné na nemocenské pojištění je splatné od prvního dne do posledního dne kalendářního měsíce, za který se pojistné na nemocenské pojištění platí. Pojistné na nemocenské pojištění za kalendářní měsíc, v němž se zahraniční zaměstnanec přihlásil k účasti na nemocenském pojištění, je splatné ode dne, v němž se zahraniční zaměstnanec přihlásil k účasti na nemocenském pojištění, do konce následujícího kalendářního měsíce. Měsíční základ, který zahraniční zaměstnanec stanovil v souladu s tímto zákonem a odvedl z něho pojistné na nemocenské pojištění, nelze dodatečně měnit. Ustanovení § 14c odst. 3 věty poslední platí v případě věty čtvrté přiměřeně. Zahraniční zaměstnanec může po projednání s příslušnou územní správou sociálního zabezpečení platit pojistné na nemocenské pojištění na delší než měsíční období, avšak vždy jen do budoucna a nejdéle do konce kalendářního roku.

(2) Jestliže pojistné na nemocenské pojištění bylo zahraničním zaměstnancem zapláceno po uplynutí lhůty stanovené v odstavci 1 nebo bylo zapláceno v této lhůtě, avšak v nižší částce, než mělo být zapláceno, anebo zahraniční zaměstnanec nebyl v kalendářním měsíci, za který platí pojistné na nemocenské pojištění, dobrovolně účasten důchodového pojištění, jedná se o přeplatek na pojistném na nemocenské pojištění.

§ 17

Přeplatek pojistného

(1) Přeplatek na pojistném se vrací plátcí pojistného nebo jeho právnímu nástupci do pěti let po uplynutí kalendářního roku, v němž vznikl, pokud není jiného splatného závazku vůči územní správě sociálního zabezpečení nebo České správě sociálního zabezpečení. Je-li takový závazek, použije se přeplatku na pojistném k jeho úhradě. Po úhradě splatných závazků na pojistném lze použít přeplatku na pojistném také k úhradě dluhu v nemocenském nebo důchodovém pojištění. Splatný závazek podle věty první a třetí se zjišťuje, má-li zaměstnavatel více mzdových účtáren, ve vztahu ke všem těmto mzdovým účtárnám. Pokud přeplatek na pojistném vznikl z důvodu

dodatečného určení příslušnosti k právním předpisům jiného státu podle přímo použitelného předpisu Evropské unie, doba uvedená ve větě první neplatí; přeplatek na pojistném za dobu delší, než je uvedena ve větě první, se vrací zaměstnavateli, jestliže doložil, že za ni doplatil pojistné podle právních předpisů tohoto jiného státu.

(2) Příslušná územní správa sociálního zabezpečení¹⁹⁾ je povinna vrátit přeplatek na pojistném do jednoho měsíce ode dne, kdy tento přeplatek zjistila. Požádal-li plátce pojistného nebo jeho právní nástupce o vrácení přeplatku na pojistném a příslušná správa sociálního zabezpečení vrátila přeplatek na pojistném po uplynutí lhůty stanovené pro vydání rozhodnutí o přeplatku na pojistném, je povinna zaplatit úrok z přeplatku za dobu po uplynutí této lhůty ve výši 140 % diskontní úrokové sazby České národní banky platné první den kalendářního čtvrtletí, v němž tato lhůta uplynula, pokud o zaplacení tohoto úroku plátce pojistného nebo jeho právní nástupce požádal; pro den platby přeplatku na pojistném platí obdobně § 19 odst. 2 písm. a), nestanoví-li se dále jinak. Za žádost o vrácení přeplatku na pojistném se považuje vždy podání přehledu podle § 15 odst. 1, vyplývá-li z něho přeplatek na pojistném. Na žádost osoby samostatně výdělečně činné použije příslušná územní správa sociálního zabezpečení přeplatek na pojistném vyplývající z přehledu podle § 15 odst. 1 na úhradu záloh na pojistném do budoucna, nejdéle však do konce kalendářního roku; za den zaplacení záloh na pojistném se přitom považuje den, kdy osoba samostatně výdělečně činná podala přehled podle § 15 odst. 1 spolu s takovou žádostí.

(3) Přeplatek podle § 15a odst. 2 písm. b) vrátí územní správa sociálního zabezpečení zaměstnanci jen na základě jeho písemné žádosti doložené potvrzením zaměstnavatele podle § 15a odst. 3; ustanovení odstavce 1 věty druhé a odstavce 2 věty druhé platí přitom obdobně. Nárok na vrácení přeplatku zaniká, nebyla-li žádost o vrácení přeplatku podána do 5 let po uplynutí kalendářního roku, v němž přeplatek vznikl. Pro účely vrácení přeplatku na pojistném zaměstnanci se do částky maximálního vyměřovacího základu zahrnují nejdříve vyměřovací základy z těch zaměstnání, v nichž je zaměstnanec poplatníkem pojistného.

(4) Vznikl-li přeplatek na pojistném na nemocenské pojištění, je příslušná územní správa sociálního zabezpečení povinna vrátit tento přeplatek osobě samostatně výdělečně činné, pokud není jiného splatného závazku vůči územní správě sociálního zabezpečení nebo České správě sociálního zabezpečení, nejpozději do konce března kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, v němž tento přeplatek vznikl. Přeplatek na pojistném na nemocenské pojištění se vrací po snížení o částku dvojnásobku pojistného na nemocenské pojištění vypočteného z dvojnásobku částky rozhodné podle předpisů o nemocenském pojištění pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění, pokud účast osoby samostatně výdělečně činné trvá. Pro vrácení přeplatku na pojistném na nemocenské pojištění se nepoužije odstavec 1 věta první a odstavec 2 věty první, třetí a čtvrtá.

(5) Přeplatek na pojistném nižší než 100 Kč vrátí územní správa sociálního zabezpečení jen ve výjimečných případech tak, aby byla zajištěna zásada hospodárnosti.

(6) V případě vrácení přeplatku na pojistném v hotovosti prostřednictvím držitele poštovní licence hradí náklady za doručení příjemce přeplatku, pokud příjemce přeplatku o tento způsob vrácení přeplatku požádal.

§ 18

Promlčení pojistného

(1) Právo předepsat dlužné pojistné se promlčuje za 10 let ode dne splatnosti. Byl-li proveden úkon ke zjištění výše pojistného nebo jeho vyměření, plyne nová promlčecí lhůta ode dne, kdy se o tom plátce pojistného dozvěděl.

(2) Právo vymáhat pojistné se promlčuje za 10 let od právní moci platebního výměru, jímž bylo vyměřeno. Promlčecí doba neběží po dobu řízení u soudu a po dobu provádění exekuce na peněžitá plnění exekucním správním orgánem.

§ 19

Způsob placení pojistného

(1) Pojistné se platí v české měně na příslušný účet příslušné územní správy sociálního zabezpečení vedený u poskytovatele platebních služeb.

(2) Za den platby pojistného se považuje

a) v případě placení na účet příslušné územní správy sociálního zabezpečení vedený u poskytovatele platebních služeb den, kdy dojde k připsání pojistného na účet poskytovatele platebních služeb příslušné územní správy sociálního zabezpečení,

b) v případě provádění exekuce soudním exekutorem též den, kdy dojde k připsání pojistného na účet soudního exekutora vedeného u peněžního ústavu.

(3) Poskytovatel platebních služeb, u kterého je veden účet příslušné územní správy sociálního zabezpečení, je povinen poskytnout územní správě sociálního zabezpečení informaci o dni, kdy došlo k připsání částky na účet poskytovatele platebních služeb příslušné územní správy sociálního zabezpečení, a o čísle účtu plátce nebo jeho jiném jedinečném identifikátoru²⁶).

(4) Držitel poštovní licence, který přijal platbu k úhradě poštovním poukazem, ji předá k provedení převodu poskytovateli platebních služeb, který vede jeho účet, do 2 pracovních dnů ode dne, kdy platbu přijal; pro další převod této platby se uplatní lhůty podle zákona o platebním styku.

(5) Spořitelní a úvěrní družstva jsou povinna poskytnout na žádost územní správě sociálního zabezpečení čísla účtů, údaje o jejich majitelích, stavech peněžních prostředků na účtech a o jejich pohybu a údaje o úvěrech, vkladech a depozitech.

§ 20

Penále

(1) Nebylo-li pojistné zaplaceno ve stanovené lhůtě anebo bylo-li zaplaceno v nižší částce, než ve které mělo být zaplaceno, je plátce pojistného povinen platit penále. Pro výši zálohy na pojistné platí obdobně ustanovení § 14 odst. 10. Výše penále se stanoví podle předpisů práva občanského o výši úroku z prodlení.

(2) Penále se poprvé platí za kalendářní den, který bezprostředně následuje po dni splatnosti pojistného. Penále se naposledy platí za den, ve kterém bylo dlužné pojistné zaplaceno. Posledním dnem, za který osoba samostatně výdělečně činná platí penále z dlužných záloh na pojistné, je

a) den, ve kterém byl podán přehled podle § 15 za kalendářní rok, za který vznikl dluh na zálohách na pojistném, pokud byl tento přehled podán ve stanovené lhůtě, nebo

b) poslední den lhůty stanovené pro podání přehledu podle § 15 za kalendářní rok, za který vznikl dluh na zálohách na pojistném, pokud nebyl tento přehled podán ve stanovené lhůtě.

(3) Penále se neplatí

a) za dobu, kdy osoba samostatně výdělečně činná nevykonává samostatnou výdělečnou činnost,

b) v případě, že záloha na pojistné nebyla zaplacená ve lhůtě stanovené v § 14a odst. 1 větě první, pokud tato záloha na pojistné byla zaplacená do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž byla záloha na pojistné splatná,

c) z pojistného na důchodové pojištění, které osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění dluží za dobu dobrovolné účasti na tomto pojištění,

d) za dobu, po kterou se zaměstnavatel již nepovažuje pro účely tohoto zákona za zaměstnavatele [§ 3 odst. 1 písm. a)],

e) za dobu ode dne následujícího po dni vydání platebního výměru do dne předcházejícímu dni jeho vykonatelnosti, pokud dlužné pojistné bylo zaplacené do dne vykonatelnosti platebního výměru,

f) za dobu ode dne zahájení insolvenčního řízení do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu, kterým insolvenční řízení končí, s výjimkou případů, kdy soud rozhodl o skončení insolvenčního řízení podle § 142 insolvenčního zákona,

g) za dobu ode dne, od kterého došlo k promlčení pohledávky na pojistném podle § 18,

h) za dobu od vstupu plátce pojistného do likvidace,

i) byla-li podána kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu, kterým bylo zrušeno rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení o povinnosti zaplatit pojistné, za dobu ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí krajského soudu, do osmého dne po dni nabytí právní moci rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti, pokud dlužné pojistné bylo zaplacené do tohoto dne; nebylo-li v této lhůtě dlužné pojistné zaplacené, platí se penále ode dne nabytí právní moci rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti.

(4) Jestliže pojistné bylo zaplacené na účet jiné než příslušné územní správy sociálního zabezpečení nebo na účet správce daně nepovažuje se taková částka za dlužné pojistné podle odstavce 1 ode dne následujícího po dni její platby (§ 19 odst. 2) do osmi dnů po dni zjištění, že plátce zaplatil pojistné na tento jiný účet; za den tohoto zjištění se považuje den, ve kterém plátce pojistného požádal o vrácení částky pojistného zaplacené na jiný účet, nejpozději však den, ve kterém mu příslušná územní správa sociálního zabezpečení písemně oznámila, že tuto platbu pojistného neobdržela. Jestliže pojistné bylo zaplacené na účet cizozemského nositele pojištění namísto příslušné územní správy sociálního zabezpečení, nepovažuje se taková částka za dlužné pojistné podle odstavce 1, pokud plátce pojistného uhradí dlužné pojistné do 8 dnů po zjištění, že měl pojistné zaplatit územní správě sociálního zabezpečení; za den tohoto zjištění se přitom považuje den, ve kterém mu územní správa sociálního

zabezpečení písemně oznámila číslo účtu, na který mají být platby pojistného zasílány.

(5) Každá platba penále se zaokrouhuje na celé koruny směrem nahoru.

(6) Pokud jde o splatnost penále, způsob jeho placení, jeho vymáhání, promlčení a vracení přeplatku na penále, postupuje se stejně jako u pojistného.

(7) Pro účely zvláštních předpisů⁶⁴⁾ se za dlužné pojistné považuje i dlužné penále.

§ 20a

Povolení splátek pojistného a penále

(1) Na písemnou žádost plátce pojistného uvedeného v § 3 odst. 1 písm. a) může příslušná územní správa sociálního zabezpečení povolit placení dlužného pojistného a penále ve splátkách, a to až do výše, kterou tento plátce dluží ke dni vydání rozhodnutí o povolení splátek. Placení dlužného pojistného a penále ve splátkách nelze povolit, jestliže došlo k jeho zrušení s likvidací nebo probíhá-li insolvenční řízení, v němž již bylo vydáno rozhodnutí o úpadku plátce pojistného; tyto skutečnosti je plátce pojistného, který žádá o povolení splátek, povinen písemně oznámit příslušné územní správě sociálního zabezpečení do 8 dnů ode dne, kdy nastaly. Věta druhá platí obdobně pro případy uvedené v § 20 odst. 3 písm. f) a h).

(2) Na písemnou žádost plátce pojistného uvedeného v § 3 odst. 4 může povolit příslušná územní správa sociálního zabezpečení placení doplatku na pojistném (§ 14 odst. 12), pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (§ 14b) a penále, které tento plátce dluží ke dni vydání rozhodnutí o povolení splátek, ve splátkách. Ustanovení odstavce 1 věty druhé platí zde přiměřeně.

(3) Územní správa sociálního zabezpečení stanoví výši jednotlivých splátek dluhu a dobu splácení dluhu, která nesmí být delší než 36 měsíců.

(4) Jednotlivé splátky dluhu se platí jednou částkou, a to odděleně od plateb běžného pojistného. Plátce pojistného je povinen označit každou splátku dluhu způsobem určeným v povolení; nebude-li tato splátka takto označena, nepovažuje se za splátku dluhu.

(5) Zaplatí-li plátce pojistného měsíční splátku dluhu ve vyšší částce nebo zaplatí-li mimořádnou platbu označenou podle odstavce 4 věty druhé, použijí se tyto částky na úhradu splátek dluhu nejdříve splatných.

(6) Územní správa sociálního zabezpečení

a) může zrušit povolení o placení dlužného pojistného a penále ve splátkách, jestliže plátce pojistného nezaplatí včas nebo ve správné výši některou splátku dluhu nebo pojistné splatné v období po splatnosti první splátky dluhu,

b) změní povolení o placení dlužného pojistného a penále ve splátkách, jestliže dojde ke snížení dluhu, jehož placení bylo povoleno ve splátkách,

c) zruší povolení o placení dlužného pojistného a penále ve splátkách, jestliže plátce pojistného vstoupí do likvidace nebo bylo-li vydáno rozhodnutí o úpadku plátce pojistného, a to ke dni, kdy některá z těchto událostí

nastala.

(7) Pokud není v předchozích odstavcích stanoveno jinak, platí pro splátky dluhu obdobně ustanovení o pojistném. Pro účely placení dlužného pojistného a penále ve splátkách se za plátce pojistného považuje i bývalý plátce pojistného, který má splatné závazky vůči územní správě sociálního zabezpečení nebo České správě sociálního zabezpečení.

§ 21

Přirážka k pojistnému na sociální zabezpečení

(1) Přirážku k pojistnému na sociální zabezpečení (dále jen „přirážka k pojistnému“) uloží příslušná územní správa sociálního zabezpečení⁽²⁰⁾ zaměstnavateli, jestliže

- a) výrobní zařízení zaměstnavatele podle pravomocného rozhodnutí orgánu inspekce práce nevyhovuje předpisům k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nebo
- b) výrobní zařízení zaměstnavatele podle pravomocného rozhodnutí příslušného zdravotnického orgánu nevyhovuje předpisům zdravotnickým nebo hygienickým, nebo
- c) podle zjištění orgánu inspekce práce nebo zdravotnického orgánu není provozováno předepsané zařízení na ochranu života a zdraví zaměstnanců.

(2) Výše přirážky k pojistnému může činit až 5 % z vyměřovacího základu (§ 5a) za jednotlivé měsíce, za které se přirážka k pojistnému platí. Jestliže se zjištěné nedostatky týkají jen nižší složky zaměstnavatele, stanoví se přirážka k pojistnému jen z úhrnu vyměřovacích základů zaměstnanců v této nižší složce.

(3) Přirážku k pojistnému je zaměstnavatel povinen platit od prvního dne kalendářního měsíce, v němž nabylo právní moci rozhodnutí uvedené v odstavci 1 písm. a) nebo b), anebo v němž došlo ke zjištění uvedenému v odstavci 1 písm. c), a to až do konce kalendářního měsíce, v němž byly zjištěné nedostatky odstraněny. Byla-li stanovena lhůta k odstranění nedostatků, je zaměstnavatel povinen platit přirážku k pojistnému až od prvního dne kalendářního měsíce, v němž tato lhůta prošla a nedostatky trvají dál.

(4) Pokud jde o splatnost přirážky k pojistnému, způsob jejího placení, její vymáhání, promlčení a vracení přeplatku k přirážce na pojistném, postupuje se stejně jako u pojistného.

§ 22a

(1) Má-li zaměstnavatel splatný závazek vůči územní správě sociálního zabezpečení, použije se jeho platba v tomto pořadí:

- a) nejstarší nedoplatky pojistného,
- b) běžné platby pojistného,
- c) penále,

d) pokuty,

e) přirážka k pojistnému.

(2) Má-li osoba samostatně výdělečně činná splatný závazek vůči územní správě sociálního zabezpečení, použije se její platba v tomto pořadí:

a) nejstarší nedoplatky pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,

b) běžné platby pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,

c) penále z dlužného pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,

d) pokuty.

(3) Platbu zaplacenou zaměstnavatelem v období od prvního dne kalendářního měsíce do dne předcházejícího dni splatnosti pojistného za předcházející kalendářní měsíc nelze přede dnem jeho splatnosti použít na úhradu dlužného penále ani považovat za přeplatek podle § 17. Platbu pojistného na nemocenské pojištění zaplacenou osobou samostatně výdělečně činnou nelze použít podle odstavce 2, pokud toto pojistné bylo zaplaceno včas a ve správné výši.

(4) Splátku dlužného pojistného nebo penále zaplacenou podle § 20a nelze použít k úhradě dlužných částek podle odstavců 1 a 2; to platí i naopak.

(5) Pořadí plateb na úhradu dlužných částek podle odstavců 1 a 2 se nepoužije na částku uhrazenou v rámci výkonu rozhodnutí nebo výkazu nedoplatků; takováto částka může být použita jen na úhradu dluhu vyčísleného v rozhodnutí nebo výkazu nedoplatků takto vymáhaném.

(6) Pokud osoba samostatně výdělečně činná zaplatila v některém kalendářním měsíci kalendářního roku zálohu na pojistné z vyššího měsíčního vyměřovacího základu, než je měsíční vyměřovací základ stanovený podle § 14 odst. 2, 4 a 5, použije se část platby zálohy vypočtená jako rozdíl mezi tímto vyšším měsíčním vyměřovacím základem a měsíčním vyměřovacím základem stanoveným podle § 14 odst. 2, 4 a 5 nejprve na úhradu splatných závazků uvedených v odstavci 2, poté na úhradu dlužných částek pojistného stanovených v rámci výkonu rozhodnutí podle odstavce 5 a poté na úhradu záloh na pojistné do budoucna, nejdéle však do konce kalendářního roku.

§ 22b

Pravděpodobná výše pojistného

(1) Jestliže zaměstnavatel nesplnil povinnost podat přehled podle § 9 odst. 2, nebo jestliže osoba samostatně výdělečně činná nesplnila povinnost podat přehled podle § 15 odst. 1 a 2 a tato povinnost nebyla splněna ani ve lhůtě určené příslušnou správou sociálního zabezpečení v písemné výzvě, může příslušná územní správa sociálního zabezpečení stanovit rozhodnutím pravděpodobnou výši pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti nebo pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „pravděpodobná výše pojistného“), pokud byl plátcе pojistného v této výzvě na tento následek upozorněn.

(2) Při stanovení pravděpodobné výše pojistného vychází příslušná územní správa sociálního zabezpečení z údajů

a pomůcek, které má k dispozici nebo které si sama opatří. Údaje o počtu zaměstnanců si může územní správa sociálního zabezpečení vyžádat od krajské pobočky Úřadu práce, která je povinna tyto údaje jí sdělit, pokud je má k dispozici. Nelze-li pro nedostatek podkladů stanovit pravděpodobnou výši příjmů zaměstnance anebo osoby samostatně výdělečně činné, má se pro účely stanovení pravděpodobné výše pojistného za to, že jejich měsíčním příjmem je částka 1,5násobku průměrné mzdy určované pro kalendářní rok, ve kterém územní správa sociálního zabezpečení stanoví pravděpodobnou výši pojistného; u osoby samostatně výdělečně činné se má přitom za to, že tato částka je jejím měsíčním příjmem ze samostatné výdělečné činnosti, který je již snížen o výdaje vynaložené na jeho dosažení, zajištění a udržení. Částka podle věty třetí se zaokrouhuje na celé koruny směrem nahoru.

(3) Stanovením pravděpodobné výše pojistného není dotčena povinnost předložit přehled podle § 9 odst. 2 nebo § 15 odst. 1 a 2 ani možnost uložit pokutu podle § 25c nebo 25d. Je-li následně tento přehled předložen, příslušná územní správa sociálního zabezpečení novým rozhodnutím^{22a)} rozhodnutí o pravděpodobné výši pojistného zruší. Územní správa sociálního zabezpečení novým rozhodnutím^{22a)} zruší rozhodnutí o pravděpodobné výši pojistného, pokud osoba samostatně výdělečně činná prokáže, že nevykonávala samostatnou výdělečnou činnost v období, na které byla stanovena pravděpodobná výše pojistného, nebo pokud zaměstnavatel prokáže, že nezaměstnával ani jednoho zaměstnance v období, na které byla stanovena pravděpodobná výše pojistného.

(4) Osoba samostatně výdělečně činná, která před podáním přehledu podle § 15 uhradila pravděpodobnou výši pojistného stanovenou územní správou sociálního zabezpečení podle § 22b, nepodává přehled za kalendářní rok, za který byla pravděpodobná výše pojistného stanovena, pokud pravděpodobná výše pojistného je vyšší než by činila výše pojistného na přehledu podaném za takový rok; za vyměřovací základ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti této osoby se považuje částka ve výši odpovídající pravděpodobné výši pojistného.

(5) Plátcí pojistného jsou povinni platit penále z dlužné částky pravděpodobné výše pojistného, a to ode dne, který bezprostředně následuje po dni splatnosti pojistného (§ 20 odst. 2 věta první), ohledně něhož nebyl podán přehled podle § 9 odst. 2 nebo § 15 odst. 1 a 2, do dne, ve kterém byl tento přehled předložen, a to včetně tohoto dne. Ustanovení věty první platí přitom i tehdy, je-li penále z pravděpodobné výše pojistného vyšší než penále z pojistného podle přehledu podle § 9 odst. 2 nebo § 15 odst. 1 a 2; je-li penále z pravděpodobné výše pojistného nižší než penále z pojistného podle tohoto přehledu, je plátce pojistného povinen zaplatit ještě tento rozdíl.

§ 22c

Uschovávání účetních a dalších záznamů

Účetní záznamy o údajích potřebných pro stanovení a odvod pojistného jsou plátcí pojistného povinni uschovávat po dobu 10 kalendářních roků následujících po roce, kterého se týkají. To platí obdobně pro úschovu dokladů potřebných ke stanovení slevy na pojistném.

§ 22d

Příslušná územní správa sociálního zabezpečení je povinna vydat na žádost plátce pojistného potvrzení o stavu jeho závazků týkajících se pojistného, penále a přírážky k pojistnému. Tuto povinnost má územní správa sociálního zabezpečení též na základě žádosti, stanoví-li tak zvláštní zákon^{22b)}. Má-li plátce pojistného dluh, uvede se v

tomto potvrzení výše tohoto dluhu a údaj o dluhu na pojistném včetně záloh, dluhu na penále a dluhu na přírážce k pojistnému; zvláště se přitom uvede výše zůstatku dluhu, jehož placení bylo povoleno ve splátkách.

§ 23

Počítání času

- (1) Lhůta určená podle dní počíná dnem, který následuje po události, jež je rozhodující pro její počátek.
- (2) Poslední den lhůty určené podle týdnů, měsíců nebo let připadá na den, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, na který připadá událost, od níž lhůta počíná. Není-li takový den v měsíci, připadne poslední den lhůty na poslední den v měsíci.
- (3) Případne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den.
- (4) Lhůta stanovená tímto zákonem k podání předepsaného tiskopisu, žádosti nebo oznámení je zachována, je-li posledního dne lhůty učiněn úkon u příslušného orgánu sociálního zabezpečení nebo je-li podána poštovní zásilka obsahující podání.

§ 23a

Měla-li osoba samostatně výdělečně činná splnit povinnosti stanovené tímto zákonem ve lhůtě vázané na lhůty pro podání daňového přiznání a podle zvláštního zákona není povinna toto přiznání podávat, je povinna splnit tyto povinnosti do 31. července kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, v němž vykonávala samostatnou výdělečnou činnost.

§ 23b

- (1) Samostatnou výdělečnou činností se pro účely tohoto zákona rozumí též spolupráce při výkonu samostatné výdělečné činnosti, pokud podle zákona o daních z příjmů lze v důsledku této spolupráce rozdělovat příjmy dosažené ze samostatné výdělečné činnosti a výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení mezi více osob.
- (2) Smluvním zaměstnavatelem se pro účely tohoto zákona rozumí právnická nebo fyzická osoba, která má sídlo nebo bydliště na území České republiky a u níž jsou v České republice činni zaměstnanci zaměstnavatele, jehož sídlo nebo bydliště je na území státu, s nímž Česká republika neuzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení, považovaní v České republice za smluvní zaměstnance, pokud podle smlouvy uzavřené s tímto zaměstnavatelem jsou příjmy smluvních zaměstnanců vypláceny smluvním zaměstnavatelem nebo jsou smluvním zaměstnavatelem uhrazovány tomuto zaměstnavateli. Smluvní zaměstnavatel má pro účely tohoto zákona postavení zaměstnavatele. Organizační složka právnické osoby, která má sídlo ve státě, s nímž Česká republika neuzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení, pokud je tato složka zapsána v obchodním rejstříku, plní úkoly zaměstnavatele podle tohoto zákona u vedoucích zaměstnanců této právnické osoby, jejichž místo výkonu práce je trvale v České republice.

(3) Za období nároku na výplatu nemocenského z nemocenského pojištění osob samostatně výdělečně činných se pro účely tohoto zákona považuje též období dočasné pracovní neschopnosti (karantény), po které se nemocenské podle zvláštního právního předpisu neposkytuje, pokud se jedná o osobu samostatně výdělečně činnou, která je účastna nemocenského pojištění osob samostatně výdělečně činných.

(4) Za průměrnou mzdu se pro účely tohoto zákona považuje částka, která se vypočte jako součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o 2 roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda zjišťuje, a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu; vypočtená částka se zaokrouhluje na celé koruny nahoru.

Společná ustanovení ke slevám na pojistném zaměstnavatele za zaměstnance

§ 23c

(1) Zaměstnanec, který sdělil zaměstnavateli údaje pro slevu na pojistném zaměstnavatele, poskytuje zaměstnavateli potřebnou součinnost spočívající v dokládání skutečnosti zakládající nárok zaměstnavatele na slevu na pojistném zaměstnavatele, s výjimkou dokládání údaje o věku zaměstnance.

(2) Pro účely slevy na pojistném zaměstnavatele za zaměstnance zaměstnanec zaměstnavateli dokládá

- a) vztah k dítěti a věk dítěte rodným listem dítěte a v případě péče nahrazující péči rodičů rozhodnutím příslušného orgánu o svěření dítěte do péče nahrazující péči rodičů,
- b) péči o osobu blízkou závislou na pomoci jiné osoby potvrzením krajské pobočky Úřadu práce podle § 29 odst. 6 zákona o sociálních službách ne starším než 1 kalendářní měsíc a čestným prohlášením, že o tuto osobu pečuje,
- c) soustavnou přípravu na budoucí povolání studiem potvrzením příslušné školy, popřípadě též rozhodnutím Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vydaným podle § 85 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení o tom, že studium je postaveno na roveň studiu na školách v České republice,
- d) skutečnosti o rekvalifikaci potvrzením krajské pobočky Úřadu práce podle § 109b zákona o zaměstnanosti,
- e) zdravotní postižení způsobem podle § 67 odst. 5 zákona o zaměstnanosti.

(3) Uplatňuje-li zaměstnavatel slevu na pojistném za zaměstnance a informoval-li o tom zaměstnance podle § 23d odst. 2, je zaměstnanec povinen

- a) neprodleně zaměstnavateli sdělit, zda současně vykonává zaměstnání u jiného zaměstnavatele se sjednanou kratší pracovní nebo služební dobou v rozsahu stanoveném podle § 7a odst. 2 věty první,
- b) oznámit zaměstnavateli všechny změny, které mají vliv na uplatnění slevy na pojistném, s výjimkou údajů o věku zaměstnance a věku dítěte, a to do 8 kalendářních dnů ode dne, v němž tyto skutečnosti nastaly, a
- c) neprodleně na výzvu zaměstnavatele doložit skutečnosti potřebné pro uplatňování slevy na pojistném.

(4) Zaměstnanec pro účely slevy na pojistném nedokládá ty skutečnosti, které zaměstnavateli již doložil pro daňové nebo jiné účely.

(5) Pokud zaměstnanec sdělil zaměstnavateli nesprávné údaje pro uplatnění slevy na pojistném nebo neoznámil změny mající vliv na uplatnění slevy na pojistném a zaměstnavatel v důsledku toho odvedl pojistné snížené o slevu za zaměstnance, aniž byly důvody pro uplatnění této slevy, je zaměstnanec povinen uhradit zaměstnavateli penále, které zaměstnavatel zaplatil; podmínkou této povinnosti zaměstnance v případě neoznámení změn je, že byl informován zaměstnavatelem podle § 23d odst. 2 o uplatnění slevy na pojistném.

§ 23d

(1) Zaměstnavatel je povinen mít ve své evidenci o zaměstnancích, za které uplatňuje slevu na pojistném, tyto údaje a doklady:

- a) jméno a příjmení,
- b) důvod pro uplatnění slevy podle § 7a odst. 1,
- c) rozsah kratší pracovní nebo služební doby u jednotlivých zaměstnanců v tom zaměstnání, na které je sleva na pojistném uplatňována,
- d) věk dítěte podle rodného listu předloženého podle § 23c odst. 2 písm. a),
- e) doklady uvedené v § 23c odst. 2 písm. b) až e) a rozhodnutí příslušného orgánu uvedené v § 23c odst. 2 písm. a).

(2) Pokud zaměstnavatel oznámil záměr uplatňovat slevu na pojistném za zaměstnance, je povinen o tom písemně informovat zaměstnance před prvním uplatněním této slevy, a to včetně důvodu pro uplatnění slevy na pojistném. Zaměstnavatel v této informaci uvede skutečnost, která zakládá nárok uplatnění slevy na pojistném za tohoto zaměstnance, upozorní zaměstnance na jeho povinnosti související s dokládáním této skutečnosti a poučí ho o následcích neplnění povinností uvedených v § 23c odst. 2 a 3.

§ 23e

(1) Zaměstnavatel oznamuje České správě sociálního zabezpečení záměr uplatňovat slevu na pojistném za zaměstnance datovou zprávou podle § 123e odst. 1 písm. b) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení nebo na předepsaném tiskopise v elektronické podobě podle § 123e odst. 2 písm. a) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. V oznámení podle věty první uvede údaje podle § 23f odst. 3 písm. a) a b).

(2) Zaměstnavatel oznamuje České správě sociálního zabezpečení skončení uplatňování slevy na pojistném za zaměstnance datovou zprávou podle § 123e odst. 1 písm. b) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení nebo na předepsaném tiskopise v elektronické podobě podle § 123e odst. 2 písm. a) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, a to ve lhůtě 8 dnů po skončení kalendářního měsíce, ve kterém slevu na pojistném za tohoto zaměstnance uplatnil naposledy; oznámení zaměstnavatele o skončení uplatňování

slevy na pojistném za zaměstnance se zároveň považuje za zrušení záměru uplatňovat tuto slevu za tohoto zaměstnance. V tomto oznámení uvede údaje podle § 23f odst. 3 písm. a) a e). Při skončení zaměstnání zaměstnance se skončení uplatňování slevy na pojistném za tohoto zaměstnance neoznamuje.

§ 23f

(1) Česká správa sociálního zabezpečení sděluje zaměstnavateli na žádost v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup, zda je evidován záměr uplatňovat slevu na jednotlivého zaměstnance. Žádost zaměstnavatel podává datovou zprávou podle § 123e odst. 1 písm. b) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení nebo na předepsaném tiskopise v elektronické podobě podle § 123e odst. 2 písm. a) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Zjistí-li Česká správa sociálního zabezpečení, že již dříve záměr uplatnit slevu na pojistném za téhož zaměstnance uplatnil jako první jiný zaměstnavatel, elektronicky informuje o této skutečnosti neprodleně zaměstnavatele, který oznámil záměr uplatňovat slevu na pojistném za zaměstnance jako další v pořadí.

(2) Česká správa sociálního zabezpečení vede evidenci zaměstnavatelů, kteří ohlásili záměr uplatňovat slevu na pojistném jako první, a zaměstnanců, za které je tato sleva uplatňována; tato evidence může být vedena v rámci registru pojištěnců a registru zaměstnavatelů.

(3) Evidence zaměstnanců, za které je uplatňována sleva na pojistném, obsahuje tyto údaje:

- a) jméno a příjmení zaměstnance, rodné číslo a datum narození,
- b) den, od kterého má zaměstnavatel záměr slevu na pojistném za tohoto zaměstnance uplatňovat,
- c) důvod pro uplatnění slevy podle § 7a odst. 1,
- d) rozsah kratší pracovní nebo služební doby u zaměstnance v tom zaměstnání, na které je sleva na pojistném uplatňována, a
- e) den, za který byla sleva na pojistném uplatněna naposledy.

Společná ustanovení ke slevám na pojistném poplatníka pojistného, který je poživatelem starobního důchodu

§ 23g

(1) Vykonává-li zaměstnanec u téhož zaměstnavatele zároveň více zaměstnání, uplatňuje zaměstnanec nárok na slevu na pojistném z důvodu pobírání starobního důchodu jen jednou pro všechna zaměstnání. Pokud po skončení zaměstnání bezprostředně navazuje na skončené zaměstnání u téhož zaměstnavatele další zaměstnání, platí uplatnění nároku na slevu na pojistném v předchozím zaměstnání i pro toto navazující zaměstnání.

(2) Za den uplatnění nároku na slevu na pojistném se považuje den, ve kterém zaměstnanec předložil zaměstnavateli doklady podle § 7e odst. 3.

(3) Uplatnil-li zaměstnanec u zaměstnavatele nárok na slevu na pojistném, může se písemným prohlášením nároku na slevu na pojistném vzdát, a to nejdříve za kalendářní měsíc, v němž toto prohlášení předal zaměstnavateli. Vzdání se nároku lze učinit též jen pro určité období.

§ 23h

(1) Zaměstnanec, který uplatnil nárok na slevu na pojistném, je povinen oznámit zaměstnavateli všechny skutečnosti, které mají vliv na slevu na pojistném zaměstnance, který je poživitelem starobního důchodu, a to do 8 kalendářních dnů ode dne, kdy tato skutečnost nastala.

(2) Pokud zaměstnanec sdělil nebo doložil zaměstnavateli nesprávné údaje potřebné pro nárok na slevu na pojistném nebo neoznámil ve stanovené lhůtě změnu skutečností, které mají vliv na nárok na slevu na pojistném, a v důsledku toho byla zaměstnanci poskytnuta sleva na pojistném neprávem, je zaměstnanec povinen uhradit zaměstnavateli pojistné, které mělo být odvedeno, a penále, které je zaměstnavatel povinen v důsledku odvedení pojistného v nižší výši zaplatit.

§ 23i

(1) Byla-li z částky pojistného, jehož poplatníkem je zaměstnanec, odečtena zaměstnavatelem vyšší částka, než měla být z důvodu slevy na pojistném odečtena, nebo byla-li odečtena sleva na pojistném, aniž byly splněny podmínky pro tento odečet, považuje se částka, o kterou bylo pojistné takto zkráceno, za dluh zaměstnavatele na pojistném.

(2) Byla-li z částky pojistného, jehož poplatníkem je zaměstnanec, odečtena zaměstnavatelem nižší sleva na pojistném, než jaká měla být odečtena, považuje se tento rozdíl za přeplatek na pojistném. Zaměstnavatel je povinen zaměstnanci vrátit tento přeplatek nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, v němž byl tento přeplatek zjištěn.

§ 23j

(1) Pokud zaměstnanec neuplatnil u zaměstnavatele nárok na slevu na pojistném za kalendářní měsíc, v němž byly splněny podmínky pro nárok na slevu na pojistném, považuje se pojistné, které zaplatil zaměstnanec, ve výši slevy na pojistném za tento kalendářní měsíc za přeplatek zaměstnance na pojistném. Věta první se nepoužije, jde-li o pojistné zaplacené zaměstnancem za dobu, která byla zhodnocena jako doba důchodového pojištění pro účely jeho českého důchodového pojištění.

(2) Přeplatek podle odstavce 1 vrací zaměstnanci na základě jeho písemné žádosti doložené potvrzením zaměstnavatele vydaného podle odstavce 3 územní správa sociálního zabezpečení. Pro vrácení tohoto přeplatku zaměstnanci se použijí § 17 odst. 1 věty první až třetí, § 17 odst. 2 věta druhá a § 17 odst. 6 obdobně. Pokud však žádost o vrácení přeplatku na pojistném byla podána v období od podání žádosti o zpětnou výplatu starobního důchodu do 2 měsíců ode dne doručení rozhodnutí, na jehož základě se důchod vyplatí zpětně, vrací se přeplatek za celou dobu, za kterou byl starobní důchod zpětně vyplacen.

(3) Zaměstnavatel je povinen písemně potvrdit zaměstnanci na jeho žádost výši vyměřovacích základů

zaměstnance a skutečnost, zda zaměstnancem byla uplatněna sleva na pojistném za jednotlivé kalendářní měsíce, které zaměstnanec v této žádosti uvedl, a to do 8 dnů ode dne obdržení žádosti; zjistí-li zaměstnavatel, že v tomto potvrzení uvedl nesprávné údaje, je povinen neprodleně vydat zaměstnanci nové potvrzení. Zaměstnavatel je povinen potvrzení obsahující údaje podle věty první zaslat také územní správě sociálního zabezpečení na její žádost v této lhůtě, pokud územní správa sociálního zabezpečení nestanovila delší lhůtu.

§ 23k

Zaměstnavatel je povinen mít ve své evidenci o zaměstnancích, kteří uplatňují nárok na slevu na pojistném, tyto údaje a doklady:

- a) jméno a příjmení,
- b) doklady uvedené v § 7e odst. 3, § 23g odst. 3 a v § 23m.

§ 23l

(1) Neuplatnila-li osoba samostatně výdělečně činná na přehledu, který byla povinna podat podle § 15, nárok na slevu na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za kalendářní rok, v němž byly splněny podmínky pro tuto slevu, považuje se pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti zaplacené ve výši slevy, která náležela, za přeplatek osoby samostatně výdělečně činné na pojistném. Ustanovení § 23j odst. 1 věty druhé a § 23j odst. 2 se použijí obdobně.

(2) Slevu na pojistném na důchodovém pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, na kterou uplatnila nárok osoba samostatně výdělečně činná podle § 14bb odst. 4, vyplatí územní správa sociálního zabezpečení do 1 měsíce ode dne obdržení žádosti. Má-li osoba samostatně výdělečně činná splatný závazek vůči územní správě sociálního zabezpečení nebo České správě sociálního zabezpečení, použije se sleva na pojistném na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti na úhradu tohoto závazku.

(3) Osoba samostatně výdělečně činná je povinna vrátit územní správě sociálního zabezpečení slevu na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti nebo její část vyplacenou podle odstavce 2, na kterou jí nevznikl nárok, a to do 1 měsíce od doručení výzvy územní správy sociálního zabezpečení k vrácení této slevy. Nevrátí-li osoba samostatně výdělečně činná tuto slevu v této lhůtě, považuje se nevrácená sleva za dluh na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

(4) Osoba samostatně výdělečně činná se může písemným prohlášením vzdát nároku na slevu na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

§ 23m

(1) Sleva na pojistném náleží, byl-li starobní důchod přiznán z českého důchodového pojištění nebo orgánem sociálního zabezpečení státu, který postupuje podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení nebo podle mezinárodní smlouvy o sociálním zabezpečení, kterou je Česká republika vázána. V případě starobního důchodu přiznaného orgánem sociálního zabezpečení tohoto cizího

státu se přiznání starobního důchodu prokazuje rozhodnutím nebo potvrzením vydaným orgánem sociálního zabezpečení cizího státu. Splnění podmínky pobírání tohoto důchodu se prokazuje čestným prohlášením.

(2) Má-li zaměstnavatel pochybnosti o přiznání starobního důchodu orgánem sociálního zabezpečení cizího státu, vydá Česká správa sociálního zabezpečení potvrzení o přiznání tohoto důchodu na základě žádosti poživatel starobního důchodu doložené rozhodnutím nebo potvrzením orgánu sociálního zabezpečení cizího státu. Má-li Česká správa sociálního zabezpečení pochybnosti o tomto rozhodnutí nebo potvrzení, vydá potvrzení podle věty první po předchozím ověření u orgánu sociálního zabezpečení cizího státu.

§ 24

Tiskopisy

Česká správa sociálního zabezpečení je povinna zajistit vydávání tiskopisů potřebných k hlášení údajů stanovených tímto zákonem. Tyto tiskopisy jsou poplatníci pojistného uvedení v § 3 povinni používat.

Zvláštní ustanovení

§ 24a

(1) Poplatníkem pojistného jako zaměstnanci jsou též státní zástupci vykonávající v České republice funkci evropských pověřených žalobců podle přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce (dále jen „evropský pověřený žalobce“).

(2) Za zaměstnavatele evropského pověřeného žalobce se pro účely tohoto zákona považuje státní zastupitelství, které bylo stanoveno jako místo výkonu funkce evropského pověřeného žalobce.

(3) Za vyměřovací základ evropského pověřeného žalobce se považuje jeho odměna za práci stanovená na základě přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce. Evropský pověřený žalobce je povinen svému zaměstnavateli písemně sdělit a doložit výši této odměny, a to do 8 dnů ode dne jejího stanovení nebo změny její výše.

(4) Pro uhrazení pojistného zaměstnavatelem a zaměstnancem se postupuje podle § 8 odst. 2 přiměřeně.

§ 25

(1) Ustanovení § 2 až 24 a § 25c až 25f se použijí i pro vojáky z povolání a vojáky v záloze ve výkonu vojenské činné služby⁷⁵⁾ s těmito odchylkami:

a) tam, kde podle těchto ustanovení vykonává působnost Česká správa sociálního zabezpečení nebo územní správa sociálního zabezpečení, rozumějí se tím příslušné orgány Ministerstva obrany,

b) tam, kde se v těchto ustanoveních mluví o zaměstnavateli, rozumí se tím příslušný útvar ozbrojených sil České republiky.

(2) Ustanovení § 2 až 24 a § 25c až 25f se použijí i pro příslušníky Vězeňské služby České republiky, Policie České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace s těmito odchylkami:

a) tam, kde podle těchto ustanovení vykonává působnost Česká správa sociálního zabezpečení nebo územní správa sociálního zabezpečení, rozumí se tím Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace,

b) tam, kde se v těchto ustanoveních mluví o zaměstnavateli, rozumí se tím útvar Vězeňské služby České republiky a zaměstnavatel příslušníka Policie České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace.

(3) Ustanovení § 2 až 24 a § 25c až 25f se použijí i pro příslušníky Celní správy České republiky s těmito odchylkami:

a) tam, kde podle těchto ustanovení vykonává působnost Česká správa sociálního zabezpečení nebo územní správa sociálního zabezpečení, rozumí se tím Generální ředitelství cel,

b) tam, kde se v těchto ustanoveních mluví o zaměstnavateli, rozumí se tím příslušný celní orgán.

(4) Ustanovení § 2 až 24 a § 25c až 25f se použijí i pro příslušníky Hasičského záchranného sboru České republiky s těmito odchylkami:

a) tam, kde podle těchto ustanovení vykonává působnost Česká správa sociálního zabezpečení nebo územní správa sociálního zabezpečení, rozumí se tím Ministerstvo vnitra,

b) tam, kde se v těchto ustanoveních hovoří o zaměstnavateli, rozumí se tím příslušný orgán Hasičského záchranného sboru České republiky.

(5) Pro stanovení vyměřovacího základu je nezapočitatelným příjmem též příplatek za službu v zahraničí náležející vojákům vyslaným do zahraniční operace.

(6) Útvary a orgány uvedené v odstavci 1 písm. b), odstavci 2 písm. b), odstavci 3 písm. b) a odstavci 4 písm. b) odečtou úhrn zúčtovaných dávek nemocenského pojištění od pojistného, které jsou povinny odvádět, a rozdíl odvedou na příslušný účet sdělený v oborech své působnosti orgány uvedenými v odstavci 1 písm. a), odstavci 2 písm. a), odstavci 3 písm. a) a odstavci 4 písm. a), které též v případě, že úhrn zúčtovaných dávek nemocenského pojištění je vyšší než pojistné, které má být odvedeno, uhradí plátcům pojistného tento rozdíl, a to do 8 dnů od podání stanoveného přehledu.

(7) Byla-li osoba ve služebním poměru uvedená v odstavcích 1 až 4 v kalendářním roce též zaměstnancem a v tomto kalendářním roce vznikl přeplatek podle § 15a odst. 2 písm. b), vrací tento přeplatek útvary a orgány uvedené v odstavci 1 písm. b), odstavci 2 písm. b), odstavci 3 písm. b) nebo odstavci 4 písm. b).

(8) Pro účely utajení činnosti zpravodajských služeb České republiky, Policie České republiky, Celní správy České republiky a Generální inspekce bezpečnostních sborů a zajištění bezpečnosti jejich příslušníků lze při plnění úkolů stanovených tímto zákonem použít zvláštní postupy stanovené vládou. Tyto zvláštní postupy mohou použít

a) příslušníci zpravodajské služby České republiky, Policie České republiky, Celní správy České republiky,

Generální inspekce bezpečnostních sborů a Hasičského záchranného sboru České republiky,

b) zpravodajské služby České republiky, Policie České republiky, Celní správa České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů a Hasičský záchranný sbor České republiky,

c) orgány sociálního zabezpečení.

§ 25a

Úhrada odvedeného pojistného

Pokud se podle zvláštního předpisu uhrazuje náhrada mzdy, mzdové vyrovnání, doplatek ke mzdě nebo jiné obdobné plnění, uhrazuje se zaměstnavateli též pojistné, které je povinen z těchto plnění platit, a to s přihlédnutím k uplatněné slevě na pojistném, která odpovídá uhrazovanému plnění; to platí obdobně i pro výplatu odměn a mezd, které provádí zaměstnavatel z finančních prostředků odborové organizace,³³⁾ pokud se v kolektivní smlouvě nestanoví jinak.

§ 25b

Na samostatný účet státního rozpočtu uvedený v § 2 větě třetí se z plateb pojistného převádí poměrná část odpovídající pojistnému na důchodové pojištění.

Přestupky

§ 25c

(1) Fyzická osoba se jako osoba samostatně výdělečně činná dopustí přestupku tím, že

a) v rozporu s § 15 odst. 1

1. nepodá na předepsaném tiskopise přehled o příjmech a výdajích, nebo

2. nedoloží skutečnost, že jí zpracovává daňové přiznání daňový poradce,

b) nepředloží opravný přehled o příjmech a výdajích podle § 15 odst. 2,

c) nesplní oznamovací povinnost podle § 20a odst. 1,

d) neuschovává účetní záznamy o údajích potřebných pro stanovení a odvod pojistného podle § 22c, nebo

e) nepoužívá tiskopisy podle § 24.

(2) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do 50 000 Kč.

§ 25d

(1) Fyzická, právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako zaměstnavatel dopustí přestupku tím, že

- a) nevede ve svých záznamech kurz, který použila pro přepočítání příjmu vyplacenému zaměstnanci v cizí měně na českou měnu podle § 5 odst. 5,
- b) nepředloží příslušné územní správě sociálního zabezpečení ve stanovené lhůtě a stanoveným způsobem přehled podle § 9 odst. 2 nebo 3 nebo údaje podle § 9a nebo nesplní povinnost podle § 9 odst. 3 věty první uvést důvod předložení přehledu v písemné podobě, anebo, pokud byly uplatněny slevy na pojistném podle § 7c odst. 1, neuvedl na tomto přehledu údaje podle § 9 odst. 4 nebo, pokud byly uplatněny slevy na pojistném podle § 7d, neuvedl na tomto přehledu údaje podle § 9 odst. 5,
- c) nezajistí, aby mzdová účtárna plnila povinnosti zaměstnavatele při odvodu pojistného podle § 10,
- d) neodvede příslušné věznici nebo ústavu pro výkon zabezpečovací detence za kalendářní měsíc pojistné podle § 11,
- e) v rozporu s § 15a odst. 3 nepotvrdí zaměstnanci úhrn vyměřovacích základů za kalendářní rok, z nichž bylo sraženo pojistné, nebo mu nevydá nové potvrzení,
- f) v rozporu s § 23j odst. 3 nepotvrdí zaměstnanci výši vyměřovacích základů za jednotlivé kalendářní měsíce,
- g) neuschovává účetní záznamy o údajích potřebných pro stanovení a odvod pojistného podle § 22c,
- h) nepoužívá tiskopisy podle § 24,
- i) nevede ve své evidenci údaje a doklady pro uplatnění slevy na pojistném podle § 23d odst. 1 nebo podle § 23k,
- j) neinformuje zaměstnance o záměru uplatňovat slevu na pojistném a o důvodu uplatnění slevy na pojistném podle § 23d odst. 2,
- k) neoznámí České správě sociálního zabezpečení skončení uplatňování slevy na pojistném za zaměstnance nebo nesdělí údaje podle § 23e odst. 2, nebo
- l) neposkytne zaměstnanci, který splňuje podmínky pro slevu na pojistném podle § 7d a uplatnil nárok na slevu na pojistném podle § 7e odst. 2, slevu na pojistném.

(2) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do 50 000 Kč.

§ 25e

(1) Promlčecí doba činí 3 roky. Byla-li promlčecí doba přerušena, odpovědnost za přestupek zaniká nejpozději 5 let od jeho spáchání.

(2) Správní orgán, aniž zahájí řízení, věc usnesením odloží též tehdy, jestliže již samotné zjištění skutku a upozornění osoby podezřelé ze spáchání přestupku stačí k její nápravě, nebo je-li ze zjištěných skutečností zjevné, že škodlivý následek způsobený činem byl osobou podezřelou ze spáchání přestupku v mezidobí již napraven a samo odstranění tohoto následku vedlo k nápravě této osoby.

(3) Účastníkem řízení o přestupku není poškozený.

(4) Pokud jde o způsob placení a vymáhání pokuty, postupuje se stejně jako u pojistného.

§ 25f

Pokud tento zákon nestanoví jinak, územní správy sociálního zabezpečení

a) rozhodují o přestupcích podle tohoto zákona,

b) vybírají a vymáhají pokuty uložené v řízení podle písmene a).

Ustanovení přechodná a závěrečná

§ 26

(1) Pojistné podle tohoto zákona, placené zaměstnanci, organizacemi a malými organizacemi se poprvé platí za měsíc leden 1993.

(2) Pro odvod pojistného²³⁾ za rok 1992 a předchozí léta a z příjmů zúčtovaných do prosince 1992 včetně se použij dosavadní předpisy.

(3) Pojistné zaplacené na leden 1993 v souladu s předpisy platnými před účinností tohoto zákona osobou samostatně výdělečně činnou, která vykonávala samostatnou výdělečnou činnost před 1. lednem 1993, se považuje za pojistné zaplacené podle tohoto zákona.

(4) Pojistné, které je osoba samostatně výdělečně činná, která vykonávala samostatnou výdělečnou činnost před 1. lednem 1993, povinna platit podle tohoto zákona, se na měsíce únor až červenec 1993 stanoví z vyměřovacího základu, který odpovídá 45 % rozdílu mezi předpokládanými příjmy ze samostatné výdělečné činnosti, dosaženými v roce 1992, a předpokládanými výdaji, vynaloženými na jejich dosažení, zajištění a udržení, a který připadá v průměru na jeden kalendářní měsíc z kalendářních měsíců, v nichž v roce 1992 byla účastna nemocenského a důchodového pojištění anebo v nichž sice nemocenského a důchodového pojištění účastna nebyla, avšak vykonávala samostatnou výdělečnou činnost. Vyměřovací základ za kalendářní měsíc však nesmí být nižší než polovina částky minimální mzdy pracovníků v pracovním poměru odměňovaných měsíční mzdou, která platí k prvnímu dni kalendářního měsíce, ve kterém se pojistné platí. Pokud takto stanovený vyměřovací základ je nižší než vyměřovací základ stanovený podle § 5 odst. 1 písm. c), upraví se v souladu s citovaným ustanovením a dlužné pojistné se doplatí do 31. července 1993.

(5) U osoby samostatně výdělečně činné, která provozuje zemědělskou výrobu, hospodaření v lesích a na vodních plochách, anebo vykonává uměleckou nebo jinou tvůrčí činnost na základě zákona o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon),¹⁶⁾ anebo vykonává činnost restaurátora kulturních památek a sbírkových předmětů, se postupuje obdobně podle odstavce 4 s tím rozdílem, že pokud o to požádá, vychází se při stanovení pojistného na měsíce únor až červenec 1993 z období, po které takovou činnost před 1. lednem 1993 vykonávala, nejvýše však z období tří kalendářních roků po sobě jdoucích.

(6) Při stanovení pojistného,²⁴⁾ které osoba samostatně výdělečně činná dluží za období před 1. lednem 1993, se postupuje podle předpisů platných před 1. lednem 1993.

(7) Osoba samostatně výdělečně činná, která před 1. lednem 1993 zaplatila pojistné v souladu s předpisy platným před 1. lednem 1993 i na období po 31. prosinci 1992, je povinna doplatit za měsíce únor 1993 a následující měsíce případné dlužné pojistné podle tohoto zákona nejpozději do 20. dne kalendářního měsíce následujícího po měsíci, na který bylo pojistné ještě takto zaplacen.

(8) Ustanovení odstavců 3 až 7 platí obdobně pro pojistné za spolupracující osoby.

(9) Pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti placené občanem pracujícím v cizině za dobu takového zaměstnání před 1. lednem 1993 se platí ve výši stanovené tímto zákonem.

§ 27

Organizace a malé organizace, které byly v prosinci 1992 plátcí odvodu z objemu mezd podle zákona č. 156/1989 Sb., o odvodech do státního rozpočtu, ve znění pozdějších předpisů, daně z objemu mezd podle zákona č. 157/1989 Sb., o důchodové dani, ve znění pozdějších předpisů, nebo daně z objemu mezd a odměn podle zákona č. 172/1988 Sb., o zemědělské dani, ve znění pozdějších předpisů, jsou povinny nejpozději do 8. ledna 1993 zaplatit pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti ve výši 27 % ze základu pro tento odvod nebo tuto daň, který byl rozhodný pro zaplacení zálohy na tento odvod nebo tuto daň za prosinec 1992. Organizace a malé organizace, jejichž činnost má sezónní charakter a u nichž základ pro určení výše pojistného přesahoval předpokládaný základ výpočtu podle pravidel tohoto ustanovení pro měsíc leden 1993 o více než 25 %, jsou povinny do 8. ledna 1993 zaplatit pojistné ve stejné procentní výši, avšak určené ze základu daného jako průměr základů připadajících na jednotlivé měsíce roku 1992. Ustanoveními předchozích vět není dotčena povinnost zaplatit pojistné podle § 26 odst. 1 za leden 1993.

§ 27a

(1) Plátcí, kteří zaplatili podle § 27 pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „pojistné podle § 27“), mají nárok na vrácení částky ve výši 55 % zaplaceného pojistného podle § 27 (dále jen „část pojistného“), pokud pojistné podle § 27 zaplatili nejpozději do 31. prosince 1994 a o vrácení části pojistného písemně požádali v období od 1. ledna 1995 do 31. března 1995 správu sociálního zabezpečení, na jejíž účet platí pojistné v době podání této žádosti, popřípadě, jde-li o fyzickou osobu, která v době podání této žádosti již neplatí pojistné jako organizace nebo malá organizace, správu sociálního zabezpečení, na jejíž účet takto naposledy platila pojistné. Není-li žádost o vrácení části pojistného podána do 31. března 1995, nárok na vrácení části pojistného zaniká.

(2) Nárok na vrácení části pojistného přechází na bezprostředního právního nástupce plátce pojistného podle § 27, pokud je v době podání žádosti právním nástupcem tohoto plátce nebo se jím stal po podání této žádosti plátcem pojistného podle § 27. Byla-li plátcem pojistného podle § 27 fyzická osoba, přechází nárok na vrácení části pojistného na dědice, pokud je osobou samostatně výdělečně činnou;⁵⁰⁾ v tomto případě se žádost o vrácení části pojistného podává správě sociálního zabezpečení, na jejíž účet naposledy tato fyzická osoba platila pojistné. Pokud je právních nástupců plátce pojistného podle § 27 více, mají nárok na vrácení části pojistného v poměrné výši v

závislosti na rozsahu, v jakém na ně přešla práva a povinnosti tohoto plátce; to platí přiměřeně i pro dědice uvedené v předchozí větě.

(3) V žádosti o vrácení části pojistného musí být uvedeno označení plátce pojistného podle § 27 (obchodní jméno, identifikační číslo osoby, adresa sídla nebo trvalého pobytu a variabilní symbol přidělený správou sociálního zabezpečení pro placení pojistného podle § 27), kdy bylo zaplacené pojistné podle § 27, které správě sociálního zabezpečení a v jaké výši, kolik činí část pojistného, která má být vrácena, číslo účtu spolu se směrovým kódem peněžního ústavu, na který má být část pojistného bezhotovostně převedena, popřípadě, jde-li o fyzickou osobu, zda má být vrácena poštovní poukázkou, a označení finančního úřadu místně příslušného podle sídla žadatele, popřípadě místa jeho trvalého pobytu, jde-li o fyzickou osobu. Žádá-li o vrácení organizační složka plátce pojistného podle § 27, uvede v žádosti též obchodní jméno, adresu sídla a identifikační číslo osoby, o jejíž organizační složku se jedná, a označení finančního úřadu místně příslušného podle sídla organizace. Žádá-li o vrácení právní nástupce plátce pojistného podle § 27, musí žádost obsahovat též jeho označení s uvedením, že se jedná o právního nástupce, a k žádosti musí být přiloženy doklady prokazující právní nástupnictví a jeho rozsah; to platí obdobně pro dědice, byl-li plátce pojistného podle § 27 fyzickou osobou. Žádost o vrácení části pojistného se předkládá dvojmo.

(4) Má-li osoba, která má nárok na vrácení části pojistného, ke dni 1. ledna 1995 splatný závazek vůči okresní správě sociálního zabezpečení nebo České správě sociálního zabezpečení, použije se část pojistného, která má být vrácena podle odstavců 1 a 2, nejprve na úhradu tohoto závazku, pokud před vrácením části pojistného nebyl tentý závazek plně uhrazen.

(5) Část pojistného je příslušná správa sociálního zabezpečení povinna vrátit do 30. září 1995; nevrátí-li část pojistného do tohoto dne, platí § 17 odst. 2 věta druhá obdobně. Pokud žádost o vrácení části pojistného nesplňuje požadavky uvedené v odstavci 3, prodlužuje se lhůta uvedená v předchozí větě o dobu ode dne vyrozumění žadatele o nedostatecích žádosti do dne jejich odstranění.

(6) Jsou-li podmínky pro vrácení části pojistného splněny, zašle příslušná správa sociálního zabezpečení jedno vyhotovení žádosti o vrácení části pojistného s uvedením výše části pojistného, kterou vrací, finančnímu úřadu uvedenému v odstavci 3.

(7) Byla-li část pojistného vrácena na základě nepravdivých nebo neúplných údajů nebo přijata neoprávněnou osobou, je příjemce části pojistného povinen neprávem přijaté částky vrátit.

(8) Pro řízení o vrácení části pojistného platí obdobně ustanovení o řízení ve věcech pojistného s odchylkami uvedenými v předchozích odstavcích s tím, že žádost o vrácení části pojistného se považuje za žádost o vrácení přeplatku na pojistném (§ 17 odst. 2 věta druhá).

(9) Část pojistného vrácená podle předchozích odstavců nepodléhá dani z příjmu.

§ 28

Družstvo, které podle dosavadních předpisů²⁵⁾ přispívalo za své členy na částečnou úhradu nákladů jejich sociálního zabezpečení, provede podle těchto předpisů vyúčtování záloh na úhrn příspěvků na částečnou úhradu nákladů sociálního zabezpečení, odvedených za rok 1992, nejpozději při výběru peněžních prostředků na výplatu

odměn za práci v únoru 1993.

§ 28a

Do 31. prosince 1998 jsou poplatníky pojistného též interní vědeckí aspiranti, pokud jsou účastni nemocenského pojištění.

§ 30

Rozhoduje-li příslušný orgán sociálního zabezpečení po 31. prosinci 1992 o penále, přirážce k pojistnému nebo o pokutách, postupuje se podle dosavadních předpisů, pokud skutečnosti rozhodné pro jejich uložení nastaly před účinností tohoto zákona.

§ 32

Zrušují se s působností pro Českou republiku:

1. § 56 a 57 zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění zákona č. 110/1990 Sb., zákona č. 180/1990 Sb. a zákona č. 306/1991 Sb.
2. § 101 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 150/1979 Sb.
3. § 11 písm. b) věta za středníkem a § 145b odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 110/1990 Sb., zákona č. 578/1991 Sb. a zákona České národní rady č. 582/1991 Sb.
4. Vyhláška č. 91/1958 Sb., kterou se uveřejňuje opatření Ústřední rady odborů o organizaci a provádění nemocenského pojištění zaměstnanců, ve znění vyhlášky č. 191/1960 Sb., vyhlášky č. 6/1967 Sb., vyhlášky č. 178/1968 Sb., vyhlášky č. 123/1990 Sb., vyhlášky č. 262/1990 Sb. a zákona České národní rady č. 582/1991 Sb.
5. § 145a vyhlášky federálního ministerstva práce a sociálních věcí č. 128/1975 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení, ve znění vyhlášky č. 164/1979 Sb., vyhlášky č. 149/1988 Sb. a vyhlášky č. 260/1990 Sb.

§ 33

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1993.

Uhde v. r.

Klaus v. r.

¹⁾ § 4 služebního zákona.

^{1c)} § 4a písm. b) a c) a § 47i zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

^{1e)} Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

2) Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

3) § 6 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

4) Například zákoník práce, zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

4a) Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

5) Zákon č. 62/1983 Sb., o věnostním přídavku horníků, ve znění zákona č. 189/2006 Sb.

6) Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.

10c) § 3 písm. o) zákona č. 187/2006 Sb.

11) § 2 vyhlášky ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky č. 315/1991 Sb., o finančním a hmotném zabezpečení žáků středních odborných učilišť, speciálních středních odborných učilišť, odborných učilišť a učilišť.

12) Zákon č. 18/1992 Sb., o civilní službě.

Nařízení vlády České republiky č. 372/1992 Sb., kterým se stanoví podrobnosti výkonu civilní služby.

13) § 7 odst. 1 a 2 zákona ČNR č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

14) § 24 odst. 1 a 2 zákona ČNR č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

15) § 13 zákona ČNR č. 586/1992 Sb., ve znění zákona č. 259/1994 Sb.

16) Zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), ve znění zákona č. 89/1990 Sb. a zákona č. 468/1991 Sb.

17) § 93 odst. 2 zákona č. 187/2006 Sb.

18) § 7 písm. c) a d) zákona České národní rady č. 582/1991 Sb., ve znění zákona České národní rady č. 590/1992 Sb.

- ¹⁹⁾ § 7 písm. b) zákona České národní rady č. 582/1991 Sb., ve znění zákona České národní rady č. 590/1992 Sb.
- ^{19a)} § 7a odst. 5 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 492/2000 Sb.
- ^{19b)} § 17 odst. 2 a 4 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- ²⁰⁾ § 104b odst. 2 písm. a) zákona České národní rady č. 582/1991 Sb., ve znění zákona České národní rady č. 590/1992 Sb.
- ^{22a)} § 101 zákona č. 500/2004 Sb.
- ^{22b)} Například zákon č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu a o změně některých souvisejících zákonů.
- ²³⁾ § 57 zákona č. 54/1956 Sb., ve znění zákona č. 110/1990 Sb., zákona č. 180/1990 Sb. a zákona č. 306/1991 Sb.
- ²⁴⁾ § 145b zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 110/1991 Sb. a zákona České národní rady č. 582/1991 Sb.
- ²⁵⁾ § 101 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 150/1979 Sb.
- ²⁶⁾ § 2 odst. 3 písm. i) zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku.
- ²⁷⁾ § 48 odst. 3 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., ve znění zákona č. 307/1993 Sb.
- ²⁸⁾ § 48 odst. 2 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., ve znění zákona č. 160/1993 Sb.
- ²⁹⁾ § 40 odst. 3, 4 a 6 zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění zákona ČNR č. 35/1993 Sb.
- ³⁰⁾ Zákon č. 100/1988 Sb., ve znění zákona ČNR č. 37/1993 Sb.
- ³³⁾ § 2 odst. 3 a § 8 vyhlášky Ústřední rady odborů a federálního ministerstva financí č. 172/1973 Sb., o uvolňování pracovníků ze zaměstnání k výkonu funkce v Revolučním odborovém hnutí.
- ³⁴⁾ Např. § 6 odst. 8 zákona ČNR č. 586/1992 Sb.
- ³⁵⁾ Zákon č. 100/1988 Sb., ve znění zákona č. 110/1990 Sb., zákona č. 306/1991 Sb. a zákona ČNR č. 37/1993 Sb.
- ³⁶⁾ § 145c odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., ve znění zákona č. 307/1993 Sb.
- ³⁷⁾ Zákon č. 100/1988 Sb., ve znění zákona č. 307/1993 Sb.
- ⁴⁰⁾ Např. zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.
- ⁴¹⁾ Např. § 7 odst. 4 a 5 a § 23 odst. 2 a 3 zákona ČNR č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

- ⁴²⁾ Zákon č. 100/1988 Sb., ve znění zákona č. 307/1993 Sb.
- ⁴³⁾ § 40 odst. 7 zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků.
- ⁴⁸⁾ § 7 písm. c) a d) zákona ČNR č. 582/1991 Sb., ve znění zákona č. 241/1994 Sb.
- ⁵⁰⁾ § 2 odst. 3 a 4 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.
- ⁵²⁾ § 9 zákona č. 155/1995 Sb.
- ⁵³⁾ § 6 zákona č. 155/1995 Sb.
- ⁵⁶⁾ § 10 odst. 1 písm. a) zákona ČNR č. 586/1992 Sb.
- ^{56a)} § 7a zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 492/2000 Sb.
- ⁵⁷⁾ § 23 odst. 2 zákona ČNR č. 586/1992 Sb., ve znění zákona č. 259/1994 Sb.
Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění zákona č. 117/1994 Sb.
- ⁵⁸⁾ Například § 7 odst. 4 a 5 a § 23 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- ^{58a)} § 6 odst. 1 písm. c) a odst. 5 zákona č. 187/2006 Sb.
- ^{58b)} § 7 zákona č. 187/2006 Sb.
- ^{58c)} § 192 odst. 2 věta první zákoníku práce.
- ⁵⁹⁾ § 15 a § 107 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb.
- ^{59a)} § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.
- ⁶⁰⁾ § 16 odst. 2 a 3 zákona č. 155/1995 Sb.
- ⁶¹⁾ § 17 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb.
- ⁶⁴⁾ Např. zákon č. 328/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon ČNR č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.
- ⁶⁶⁾ § 192 odst. 2 věta první zákoníku práce.
- ⁷⁴⁾ Zákon č. 236/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- ⁷⁵⁾ § 12 a 12a zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁶⁾ Například nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1231/2010 ze dne 24. listopadu 2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti.

⁷⁷⁾ § 123e odst. 2 písm. a) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁸⁾ § 222a zákoníku práce.